

JAARVERSLAG 2017

Stichting voor Onderwijs op Reformatorische Grondslag

INHOUDSOPGAVE

JAARVERSLAG

1 Voorwoord	3
2 Raad van Toezicht	4
3 College van Bestuur	6
4 Continuïteitsparagraaf	14

JAARREKENING

Geconsolideerde jaarrekening

5 Geconsolideerde balans	23
6 Geconsolideerde staat van baten en lasten	25
7 Geconsolideerd kasstroomoverzicht	26
8 Grondslagen op de geconsolideerde jaarrekening	27
9 Toelichting op de geconsolideerde balans	31
10 Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten	38

Enkelvoudige jaarrekening

11 Enkelvoudige balans	43
12 Enkelvoudige staat van baten en lasten	45
13 Grondslagen op enkelvoudige jaarrekening	46
14 Toelichting op de enkelvoudige balans	47

OVERIGE GEGEVENS

16 Gebeurtenissen na balansdatum	55
17 Resultaatbestemming	56
18 Gegevens over rechtspersoon	57
19 Controleverklaring accountant	58

BIJLAGEN

20 Segmentatie BVE-VO	61
21 Verbonden partijen	62
22 WNT en bezoldiging bestuurders	63
23 Overzicht doelsubsidies	64

JAARVERSLAG

1. Voorwoord

Het jaarverslag over 2017 is bedoeld om verantwoording af te leggen aan alle belanghebbenden bij onze scholen.

Dit jaarverslag bevat de volgende onderdelen:

- Jaarverslag Raad van Toezicht
- Jaarverslag College van Bestuur
- Jaarrekening 2017

2. Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht SORG (RvT) heeft in 2017 toezicht gehouden op het College van Bestuur (CvB) van het Van Lodenstein College en het Hoornbeeck College. De Raad van Toezicht bestaat uit zeven leden die een maximale zittingsduur hebben van acht jaar.

De RvT hecht aan een heldere scheiding tussen bestuur en toezicht en het goed toepassen van de governanceregels. De RvT is zich terdege bewust van het feit dat de scholen die onder het bestuur van de SORG vallen met overheidsgeld worden gefinancierd en dat de scholen een publieke taak vervullen. Dat betekent dat wordt toegezien op een rechtmatige, maar ook op een effectieve besteding van de middelen. Ook wordt erop toegezien in hoeverre de onderwijskwaliteit van de scholen op orde is. Voor zijn toezichthoudende taak krijgt de RvT informatie van het CvB. Daarnaast raadpleegt de RvT ook andere stakeholders en bronnen binnen en buiten de scholen.

De RvT wordt goed geïnformeerd. Het is binnen de scholen ook duidelijk waar de goedkeurende taak van de RvT ligt. Daarnaast heeft de RvT het CvB gevraagd én ongevraagd van advies voorzien. De RvT is in 2017 minimaal ieder kwartaal bijeengekomen, ook om concreet invulling te geven aan eigentijds toezicht. Iedere vergadering van de RvT wordt gehouden in aanwezigheid van de bestuurders, voorafgegaan door een vooroverleg met alleen de leden van de Raad van Toezicht.

De RvT heeft in 2016 het eigen functioneren beoordeeld door te participeren in een visitatie. Tijdens deze visitatie heeft de RvT zich ook een oordeel kunnen vormen over het functioneren van het toezicht bij een andere school. In het kader van werkgeverschap worden ieder jaar gesprekken gevoerd met de CvB-voorzitter en het CvB-lid.

De RvT bespreekt iedere vergadering inhoudelijke dossiers van de beide scholen en de stichting en wordt geïnformeerd over de dossiers van de schoolvereniging (VVORG). In het verslagjaar 2017 is veel aandacht besteed aan de aankoop en renovatie van een nieuw pand voor de locatie Gouda. Ook is gesproken over nieuwe opleidingen, onderwijsvernieuwingen en prognoses van leerling- en studentenaantallen inclusief de financiële consequenties daarvan.

De RvT constateert met tevredenheid dat het thema identiteit en het reformatorische karakter van de instellingen zeer leeft. Identiteit is in iedere vergadering onderwerp van gesprek geweest. In dat kader wordt vanuit de RvT ook contact onderhouden met de schoolvereniging (VVORG) en zijn vertegenwoordigers van de RvT ook aanwezig bij sommige jubilea, bezinningsdagen, nieuwjaarsreceptie etc. Met de schoolvereniging zijn in 2017 afspraken gemaakt om enerzijds de integrale toezichtrol van de RvT te versterken als het gaat om identiteit en anderzijds de belangrijke taken van de schoolvereniging op het gebied van de identiteit te borgen. Hiervoor is advies gevraagd bij de onderwijsjurist prof. Huisman.

De RvT heeft ook aandacht voor de ontwikkelingen op langere termijn, de verwachte invloed van deze ontwikkelingen op de kwaliteit van het onderwijs, de ontwikkeling en werkdruk van de medewerkers alsmede het risicomanagementsysteem. Het meerjarenperspectief is een vast onderdeel van de jaarlijkse begrotingscyclus en -bespreking. De geconstateerde risico's worden inclusief weging en mitigeringsmaatregelen twee keer per jaar gerapporteerd aan en besproken met de RvT. Met de accountant van de Stichting vindt jaarlijks tenminste één overleg plaats. In dat overleg wordt ook het jaarlijkse accountantsverslag besproken. In dit verslag gaat de accountant ook in op de ontwikkeling van de financiële positie, vooral aan de hand van kengetallen in relatie tot normen die vanuit de sectoren gewenst zijn.

2. Vervolg Raad van toezicht

Zo nodig vindt voorbereiding van de plenaire gesprekken tussen RvT en CvB plaats in kleinere groepen, zodat meer diepgang in de bespreking en advisering door de voorbereidingsgroep aan de RvT kunnen worden bereikt. Dat gebeurt onder meer in de hierna genoemde commissies.

De RvT-werkgroep financiën heeft in 2017 aan de RvT geadviseerd over de jaarrekeningen 2016 van de scholen en de stichting (inclusief de continuïteitsparagraaf) en de begrotingen 2018 (inclusief de meerjarenbegrotingen) van het Van Lodenstein College, het Hoornbeeck College en de SORG. Met de externe accountant is gesproken over de jaarrekening. Met het CvB zijn de rapportages inzake de interim-bevindingen doorgesproken. Bij de beoordeling van de financiële consequenties van overheidsmaatregelen wordt expliciet aandacht besteed aan eenmalige en structurele effecten in relatie tot voorgenomen beleidsmaatregelen. Daarnaast heeft de RvT ook geadviseerd over afspraken die met de bank zijn gemaakt om te voorzien in een tijdelijke kredietbehoefte.

De werkgroep Onderwijs van de RvT heeft twee maal vergaderd. De onderwijsrapportages, die twee keer per jaar op de agenda van de RvT komen, worden hier voor besproken. Daarnaast zijn de thema's homoseksualiteit, het nieuw gestichte Onderwijskundig Pedagogisch Didactisch Centrum (OPDC), het Practoraat Mediawijsheid, borging examenprocedure, verbetering Engels op het vmbo aan de orde gekomen.

De RvT mag dankbaar constateren dat de beide scholen er goed voorstaan en dat er betrokken personeel werkzaam is. De RvT spreekt de wens uit dat God het onderwijs op deze beide scholen wil zegenen.

Namens de Raad van Toezicht,
Amersfoort 25 mei 2018

J.A. van de Velde, voorzitter

3. College van Bestuur

Identiteit

Het College van Bestuur van de Stichting voor Onderwijs op Reformatorische Grondslag (SORG) bestuurt een tweetal scholen: het Van Lodenstein College (school voor vo) en het Hoornbeeck College (mbo-instelling). Beide scholen die onder de SORG ressorteren, hebben een reformatorische identiteit. Vanuit deze grondslag wordt invulling gegeven aan het onderwijs waarbij de leerlingen/studenten toegerust worden om actief te kunnen participeren in onze pluriforme samenleving.

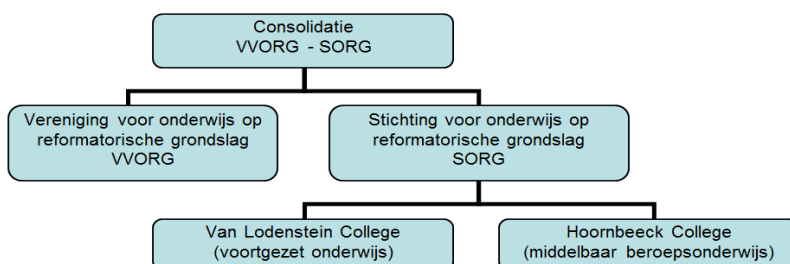
Governance en consolidatie

Door het functioneren van een Raad van Toezicht en een College van Bestuur wordt de scheiding tussen toezicht en bestuur vormgegeven. Deze toezichts- en bestuursstructuur geldt voor beide scholen. De leden van de Raad van Toezicht hebben een maximale zittingstermijn van acht jaar. Naast de Raad van Toezicht en het College van Bestuur functioneert een Identiteitsraad. De Identiteitsraad bestaat uit vertegenwoordigers van de kerken uit de achterban van de school die zich verbonden voelen met het reformatorisch onderwijs. De primaire taak van de Identiteitsraad is de borging van de reformatorische identiteit van de scholen.

Voor nadere informatie verwijzen wij naar de verantwoording van de Raad van Toezicht en de Identiteitsraad in de jaarverslagen van het Van Lodenstein College (VLC) en het Hoornbeeck College (HC). In 2014 is er een collegiale visitatie 'bestuur en toezicht' gehouden op het Van Lodenstein College door de reformatorische zusterscholen. Het doel van deze visitatie was om te zien of onze horizontale en verticale bestuurlijke verantwoording goed geregeld is in documenten en uitvoering. In 2016 is een collegiale visitatie 'toezicht' geweest waarin de Raad van Toezicht heeft geparticipeerd.

Het Van Lodenstein College voldoet aan de Governancecode van het vo. Het Hoornbeeck College voldoet aan de geldende Governancecode binnen het mbo. Het College van Bestuur is bezig met een herziening van de statuten en reglementen. Als deze documenten gereed zijn, worden ze op de website van de scholen geplaatst.

Conform de consolidatievoorschriften heeft consolidatie plaatsgevonden volgens het onderstaande schema:

3. Vervolg College van Bestuur

Horizontale verantwoording

Binnen het Van Lodenstein College functioneert een Medezeggenschapsraad (MR) met een ouder-, personeels- en leerlinggeleding. In de oudergeleding wordt waar mogelijk voorzien vanuit de ouderpanels op iedere locatie. De leerlinggeleding wordt samengesteld uit vertegenwoordigers vanuit de leerlingpanels van de verschillende locaties. Bij het Hoornbeek College is er een Ondernemingsraad (OR) waarin personeelsleden vanuit alle locaties zijn vertegenwoordigd. Daarnaast kent het Hoornbeek College een actieve schoolbrede studentenraad met studentenvertegenwoordigers vanuit de verschillende locaties.

Bij beide scholen is een actieve betrokkenheid van ouders. Bij het Van Lodenstein College uit zich dat onder meer in periodieke ouderpanels per locatie. Het Hoornbeek College was in 2012 de eerste mbo-instelling die gecertificeerd is vanwege ouderbetrokkenheid.

Het Van Lodenstein College onderhoudt nauwe contacten met de toeleverende basisscholen. De zogeheten 'warme overdracht' van leerlingen wordt hierdoor bevorderd. Daarnaast is ten behoeve van de toeleverende basisscholen een coördinator Engels aangesteld met als doel het niveau van Engels te verhogen door extra inspanning in de doorlopende leerlijn.

Het Hoornbeek College onderhoudt goede contacten met de toeleverende scholen voor voortgezet onderwijs. Het betreft onder meer het bevorderen van een doorlopende leerlijn. Dit krijgt vorm door een onderwijskundige afstemming op het gebied van taal en rekenen, een decanenafstemming en een goede overdracht van de leerlingen naar het Hoornbeek College. In enkele gevallen is sprake van een geïntegreerd onderwijsaanbod. De zeven reformatische scholen voor vo, het Hoornbeek College voor mbo en Driestar Educatief voor hbo werken op tal van gebieden samen. De bestuurders hebben een periodiek overleg.

Het Hoornbeek College en het Van Lodenstein College onderhouden contacten met het hoger onderwijs, met name met Hogeschool De Driestar Educatief en de Christelijke Hogeschool Ede. Wij participeren in het ontwerp van een aantal AD-trajecten die deze scholen gaan aanbieden.

Voor belangrijke thema's worden op beide scholen voor het personeel regelmatig klankbordbijeenkomsten georganiseerd met het oog op de betrokkenheid, maar ook om de mening van het personeel te vernemen.

Voor beide scholen functioneert een schoolvereniging (VVORG) waarvan ouders en andere betrokkenen bij de scholen lid kunnen worden. De Identiteitsraad vormt het bestuur van deze vereniging. De Identiteitsraad heeft een beslissende stem over zaken aangaande de grondslag/identiteit van de scholen. De schoolvereniging heeft ruim 1800 leden (eind 2017).

Maatschappij en politiek

In het verslagjaar is een nieuw kabinet aangetreden. We zijn dankbaar dat het nieuwe kabinet aandacht geeft aan en ruimte biedt voor het onderwijs. Het po krijgt extra middelen, maar juist in het vo is ook extra geld nodig om te voorkomen dat de klassen te groot worden en het duurdere vmbo onbetaalbaar wordt. In het regeerakkoord is afgesproken dat voor het mbo de cascade wordt afgeschaft. Dat heeft voor het Hoornbeek College forse financiële consequenties. We doen er alles aan om jongeren binnen de reguliere tijd hun diploma te laten halen. Door de afschaffing van de cascade wordt ons beleid afgestraft.

3. Vervolg College van Bestuur

Macrodoelmatigheid

Het College van Bestuur heeft in het afgelopen jaar veel aandacht gegeven aan de manier waarop het thema macrodoelmatigheid landelijk wordt uitgewerkt. Macrodoelmatigheid bevordert de tendens van schaalvergroting in het mbo en belemmert het aanbieden van kleine opleidingen door meerdere roc's in een regio. Deze ontwikkeling kan het voortbestaan van een aantal succesvolle opleidingen van het Hoornbeek College bedreigen. Juist een relatief kleinschalige school als het Hoornbeek College heeft de achterliggende jaren bewezen dat een school van beperkte omvang en een breed opleidingsaanbod een hoog kwaliteitsniveau kan realiseren. Het is goed dat het Ministerie van OCW veel waarde hecht aan kleinschalige (of kleinschalig georganiseerde) instellingen. Veel beleid, zoals macrodoelmatigheid, stimuleert echter juist een grotere schaal.

Strategisch beleid

Voor beide scholen is in 2015 een strategisch meerjarenplan (smp) opgesteld met een looptijd van 2015-2020. De strategie van het Hoornbeek College heeft de naam 'Onderwijs met een plus' meegekregen en die van het Van Lodenstein College 'Richtinggever'. De strategische thema's geven aan waar we de komende vijf jaar aan werken als ideaal voor de situatie in 2020. Het Hoornbeek College zal in 2018 de strategie tussentijds evalueren en een vernieuwde strategie maken met een looptijd van 2018-2022. Deze nieuwe strategie zal een relatie hebben met de kwaliteitsafspraken zoals die in het bestuursakkoord van de mbo-sector zijn opgenomen.

De stakeholders van onze scholen zijn intensief betrokken bij het opstellen van deze strategische plannen: ouders, personeel, leerlingen/studenten, kerkenraden, oud-leerlingen/oud-studenten, bedrijven/instellingen, toeleverende en afnemende scholen. De uitwerking van het smp vindt plaats in het schoolplan (VLC) en het instellingsplan (HC). Op basis van het strategisch beleid stelt het College van Bestuur elk jaar voor beide scholen een strategische agenda op.

Het Hoornbeek College is in het verleden overgegaan op competentiegericht onderwijs. De school geeft hieraan een eigen invulling, waarbij kennis cruciaal blijft en de jongeren een intensieve begeleiding krijgen. De achterliggende jaren zijn de nieuwe kwalificatiedossiers ingevoerd. Met name de invoering van keuzedelen vraagt aandacht. Indertijd zijn de keuzedelen vanuit de mbo-sector ontstaan om ruimte te bieden aan meer flexibiliteit van het onderwijs. Helaas moeten we constateren dat de wetgeving deels een rigide karakter heeft gekregen waardoor het oorspronkelijke doel onder druk komt te staan. De onderwijskwaliteit van het Hoornbeek College is goed en wordt door de mbo-keuzegids in de ranking van de roc's met een nummer 1-positie beloond.

Een van de speerpunten van het Van Lodenstein College is het verhogen van de motivatie en het beter laten leren van leerlingen. Daarbij is het van belang dat deze onderwijsvernieuwing zich op een goede manier verhoudt met de reformatische grondslag van de school. Coaching en aanverwante ontwikkelingen hebben als doel om eigenaarschap en zelfstandigheid van de leerling te vergroten, ook met het oog op vervolgoedingen. De docent blijft echter als vakdocent een cruciale rol spelen in het geven van instructie. Daarnaast krijgt de leerling weliswaar enige vrijheid, maar altijd binnen van de kaders van zijn mentor/coach. Die heeft uiteindelijk de regie in handen. De Bijbelse gezagsverhouding tussen docent en leerling blijft dus ook in stand. Daarnaast wordt terughoudendheid betracht in het grootschalig toepassen van ict in deze ontwikkeling.

3. Vervolg College van Bestuur

In het vmbo zijn de nieuwe examenprogramma's ingevoerd. We hebben gekozen voor een brede en diepe opzet om daarmee een zo aantrekkelijk mogelijk onderwijsaanbod voor de leerlingen aan te bieden. Deze ambitie levert soms spanning op omdat we ons niet kunnen permitteren om te veel kleine groepen te krijgen. Het komende jaar zullen we bezien op welke manier onze ambitie ook financieel haalbaar blijft.

De locaties binnen de school krijgen de laatste jaren meer verantwoordelijkheid en ruimte voor eigen accenten binnen het beleid, binnen de schoolbrede kaders en doelen. Daarbij is extra aandacht nodig om de eigen locatieverantwoordelijkheid in lijn te houden met de schoolbrede verantwoordelijkheid. Aspecten als doorlopende leerlijnen over de verschillende locaties, maar ook schoolbrede afstemming over de lesinhoud en schoolbreed sectie-overleg zijn daarbij aandachtspunten.

Onderwijshuisvesting

Gedurende een aantal jaren blijkt de financiële ruimte die de overheid geeft te beperkt te zijn voor het doorvoeren van grote verbeteringen in de onderwijshuisvesting van het vo. Zo zijn de "uma-gelden" in de vo-sector deels niet besteed aan onderwijshuisvesting. In 2015 is de locatie Amersfoort van het Van Lodenstein College fors gerenoveerd. Het pand is meer dan 25 jaar oud en voldeed niet meer aan alle eisen van hedendaags onderwijs. Herhaaldelijk is de gemeente Amersfoort verzocht om hier een financiële bijdrage in te leveren, wat steeds is afgewezen. Uiteindelijk heeft de school zelf haar verantwoordelijkheid genomen en is voor een bedrag van circa 3 miljoen euro geïnvesteerd. In 2017 hebben de schoolbesturen in Amersfoort overeenstemming bereikt met de gemeente om te komen tot een doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting zodat we als scholen meer onze eigen verantwoordelijkheid kunnen nemen.

Het Hoornbeek College is de achterliggende jaren verder gegroeid in studentenaantallen. Groei is echter geen doel. Wij willen kwalitatief hoogwaardig onderwijs bieden op een reformatorische grondslag dat bereikbaar is voor een groot deel van onze achterban. Dat betekent dat wij een onderwijsaanbod moeten hebben dat aansluit bij de behoefte van de achterban en ook moeten proberen om al te grote reisafstanden c.q. -kosten waar mogelijk te voorkomen. Om de groei in studenten op te vangen is ook meer onderwijshuisvesting nodig. Op de locatie Goes heeft dat in het verslagjaar geleid tot een uitbreiding van de bestaande huisvesting. Ook de locaties Rotterdam is in 2018 uitgebreid. De school gaat daarbij overigens voorzichtig te werk om zoveel als mogelijk ruimteoverschot in de toekomst te beperken. Daarnaast wordt nadrukkelijk de financiële positie van de school meegewogen in de beoordeling.

In 2015 is in Gouda een nieuwe Hoornbeek-vestiging gestart. Het doel is om met deze locatie meer thuisnabij onderwijs te geven aan de studenten in onze achterban. Tevens wordt beoogd om de overvolle locatie in Rotterdam met deze nieuwe vestiging enigszins te ontlasten. In 2016 zijn we in Gouda gestart met een nevenvestiging. Het pand van deze nevenvestiging dat we in eerste instantie huurden, is eind 2017 aangekocht. We willen deze vestiging verbouwen en met ingang van het cursusjaar 2019-2020 de vernieuwde vestiging volledig in gebruik nemen en daarmee ons onderwijs weer op één locatie in Gouda geven.

In het verslagjaar is de locatie in Ede van het Van Lodenstein College uitgebreid, zodat we nu weer voldoende ruimte hebben voor het onderwijs aan PrO-jongeren.

In de jaarverslagen van beide scholen wordt meer in detail aandacht besteed aan de huisvestingssituatie

3. Vervolg College van Bestuur

Schoolorganisatie

Voor beide scholen is resultaatverantwoordelijk werken ingevoerd. Hoewel het project is afgerond, vraagt deze 'werkwijze' nog de nodige aandacht. Doelstelling is dat op elk niveau van de organisatie de verantwoordelijkheid voor en het aanspreken op resultaten vanzelfsprekend wordt. Resultaat is daarbij meer dan cijfers. Ook op terreinen als vorming, identiteit en leerlingenzorg wordt gewerkt aan resultaatverantwoordelijkheid.

Samenwerking en verbonden partijen

Beide scholen hebben in het verslagjaar veel aandacht besteed aan de samenwerking met de toeleverende scholen en zusterscholen. In de jaarverslagen van beide scholen wordt dit nader toegelicht.

Voor het Van Lodenstein College betreft deze samenwerking onder meer het gezamenlijk met andere reformatorische vo-scholen ontwikkelen van onderwijsmethodes voor die vakken waarbij de identiteit van de school vooral van belang is. De reformatorische vo-scholen hebben een samenwerkingsverband waarin hierover overleg wordt gevoerd.

Het Hoornbeek College werkt in toenemende mate samen met de zeven toeleverende reformatorische vo-scholen in Nederland. Deze samenwerking leidt tot concrete resultaten op het terrein van het verder optimaliseren van de instroom, de doorlopende leerlijnen en het creëren van nieuwe leerwegen.

In samenwerking met verschillende van deze scholen worden Hoornbeek bbl-opleidingen aangeboden op de schoollocatie van de betreffende vo-school. Hierbij worden zowel Hoornbeek-docenten ingezet als docenten van de toeleverende vo-school.

Met het 'ondernemend onderwijs' wil het Hoornbeek College de regionale samenwerking met de toeleverende vo-scholen en de bedrijven en instellingen versterken. In 2018 start onder regie van het Hoornbeek College de beweging 'Duurzaamheid', een initiatief waarbij door het Hoornbeek College samen met de reformatorische vo-scholen meer aandacht gevraagd wordt voor duurzaamheid binnen het onderwijs. De scholen tonen hun commitment door onder meer een manifest te ondertekenen.

Een ander aspect is de nauwe samenwerking met onderwijs- en zorgpartners op het gebied van passend onderwijs binnen het reformatorisch samenwerkingsverband. Gezamenlijk wordt er gezocht naar voorzieningen waarbij voor iedere leerling/student een passende onderwijsvorm kan worden aangeboden. Voor leerlingen die meer aandacht nodig hebben, heeft het Van Lodenstein College zijn onderwijsaanbod in 2013 verder uitgebreid met Praktijkonderwijs en cluster 4.

Verder wordt in het kader van een meer efficiënte bedrijfsvoering samengewerkt tussen het Van Lodenstein College en het Hoornbeek College. Deze samenwerking is zichtbaar door de gemeenschappelijke centrale dienst met centrale functies als financiën, personeel en ict. Ook het College van Bestuur werkt voor beide scholen. In het besturingsmodel wordt er naar gestreefd om de overhead zo beperkt mogelijk te houden en de beide scholen ook voldoende ruimte te geven voor een eigen beleid. Beperking van overhead wordt bemoeilijkt door toegenomen regeldruk vanuit de overheid. In deze toelichting richten wij ons primair op de financiële resultaten van de SORG. Dit is immers de stichting waarin de onderwijsactiviteiten zijn ondergebracht. Voor een toelichting op het resultaat per school verwijzen wij u naar de afzonderlijke jaarverslagen.

3. Vervolg College van Bestuur

Notitie Helderheid

Het Hoornbeek College voldoet aan de uitgangspunten zoals deze zijn vastgelegd in de notitie "Helderheid in de bekostiging van het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie".

Thema 1: Uitbesteding

Het beleid van het Hoornbeek College is erop gericht om de kern van het onderwijs zoals examinering niet uit te besteden. Er wordt wel samengewerkt met een aantal vo-scholen waar onderwijs wordt geboden aan 450 bbl-studenten onder verantwoordelijkheid van het Hoornbeek College.

Thema 2: Investeren van publieke middelen in private activiteiten

Dit vindt binnen het Hoornbeek College niet plaats. Het Hoornbeek College kent een Steunstichting die ouders/studenten tegemoetkomt in de reis- en verblijfkosten.

Thema 3: Het verlenen van vrijstellingen

In enkele gevallen worden bij het Hoornbeek College vrijstellingen verleend op grond van EVC's. Voor betreffende studenten wordt een maatwerk onderwijsprogramma opgesteld.

Thema 4: Les- en cursusgeld niet door de deelnemers zelf betaald

Het Hoornbeek College betaalt geen les- en cursusgeld voor studenten. Indien er sprake is van betaling van het cursusgeld door een derde, dan is een zogenoemde derdenverklaring van de student aanwezig.

Thema 5: In- en uitschrijven van deelnemers

Het Hoornbeek College hanteert interne procedures conform de bekostigingsvoorwaarden die door het Ministerie van OCW zijn opgesteld. Vanaf augustus 2015 is een Centraal Bureau Studentenzaken belast met interne controle. Het Hoornbeek College ontvangt geen educatiegelden, zodat van vermenging met regulier bekostigde activiteiten geen sprake kan zijn.

Thema 6: Studenten die een andere opleiding volgen dan waarvoor is ingeschreven

Bij het Hoornbeek College volgen de studenten altijd de opleiding waarvoor ze zijn ingeschreven. Jaarlijks is er een aantal studenten dat overstapt naar een andere opleiding. Door sommige studenten worden meerdere diploma's behaald, waarvan er slechts één wordt bekostigd.

Thema 7: Maatwerktrajecten ten behoeve van bedrijven

Deze vinden binnen het Hoornbeek College niet plaats.

Thema 8: Buitenlandse deelnemers

Deze komen niet voor binnen het Hoornbeek College.

Afhandeling van klachten

Binnen de SORG is een regeling getroffen voor het afhandelen van klachten. In het kader van de formele klachtenregeling zijn er in 2017 geen klachten ingediend. Er zijn wel diverse brieven met opmerkingen en/of suggesties ontvangen van ouders, leerlingen en studenten die in het verslagjaar door de directie en/of het College van Bestuur naar tevredenheid zijn afgehandeld. Er is een klokkenluidersregeling ingevoerd en een integriteitscode vastgesteld.

3. Vervolg College van Bestuur

Financiële positie in relatie tot de bedrijfsvoering

Met waardering hebben wij kennisgenomen van het initiatief om aan het jaarverslag een paragraaf toe te voegen waarin kan worden aangegeven hoe de continuïteit van de schoolorganisatie als geheel is geborgd. In dit bestuursverslag kan derhalve worden volstaan met het noemen van enkele aspecten ten aanzien van de bedrijfsvoering en de financiële positie van de totale organisatie. In de tabel van bladzijde 14 wordt het aantal studenten/leerlingen weergegeven. Het is de verwachting dat de groei van de scholen afneemt.

De scholen die ressorteren onder de SORG zijn financieel gezond. Dit blijkt onder meer uit de onderstaande kengetallen. Het exploitatieresultaat ontwikkelde zich voor het Hoorbeeck College positief maar voor het Van Lodenstein College negatief. Het exploitatieresultaat op SORG-niveau is positief en conform de begroting. Door dit positieve exploitatieresultaat is de vermogenspositie versterkt en komt deze uit boven de gehanteerde signaleringsgrenzen. De liquiditeit van de SORG is laag. De SORG heeft echter de mogelijkheid om gebruik te maken van de liquide middelen van de VVORG en heeft een kortlopende kredietfaciliteit afgesloten met de Rabobank.

De bedrijfsvoering is erop gericht de continuïteit van de organisatie en een optimale inzet van mensen en middelen te borgen. Daarbij streven we naar zoveel mogelijk middelen voor het primaire onderwijsproces en zo weinig mogelijk overhead. In 2017 heeft het Van Lodenstein College geparticipeerd in het Berenschot overhead-onderzoek. Daarin werd de lage overhead nog eens bevestigd. De verantwoordelijkheid voor budgetbeheer is goed in de organisatie verankerd en hierop wordt strak gestuurd. In 2017 zijn er bij het Van Lodenstein College een aantal overschrijdingen geweest op het terrein van de inhuur van tijdelijk personeel als gevolg van vacatures en ziekte. De budgethouders hebben een managementinformatiesysteem tot hun beschikking waarmee realtime inzicht in de belangrijkste indicatoren beschikbaar is.

Kasstromen, financieringsbehoefte en beleid beleggingen en leningen

Het beleid van de SORG is erop gericht om uit overtollige liquide middelen een optimaal rendement te behalen, maar daarbij geen risico's te nemen. In het treasurystatuut zijn hier richtlijnen voor opgenomen. Het College van Bestuur heeft besloten daarbij uitsluitend gebruik te maken van deposito's en (internet)sparrekeningen bij financiële instellingen met minimaal een A-rating als kredietwaardigheid.

Van overtollige liquide middelen is vanaf 2015 geen sprake meer, omdat de nieuwbouw van het Hoornbeeck College in Rotterdam en Goes vrijwel geheel uit eigen middelen is gefinancierd. Met de Rabobank is een beperkte en kortlopende aanvullende kredietfaciliteit overeengekomen ter financiering van de aankoop en de verbouw van een (kantoor)pand in Gouda ten behoeve van de Hoornbeeck-locatie aldaar.

De rente van de financieringen is vast voor een periode van drie tot vijf jaar. In de jaarbegroting wordt aandacht besteed aan de liquiditeitspositie van de scholen. De SORG kan ruimschoots aan haar aflossingsverplichting voldoen.

3. Vervolg College van Bestuur

Beleid gericht op beheersing uitgaven inzake uitkering na ontslag

Er kunnen veranderingen in de organisatie plaatsvinden met directe gevolgen voor werknemers. Om structuur aan te brengen in de wijze waarop met deze personele gevolgen wordt omgegaan, heeft de SORG voor collectief ontslag een sociaal statuut. In voorkomende situaties wordt op basis daarvan een sociaal plan opgesteld.

Dit sociaal statuut bevat een pakket instrumenten dat is bedoeld om de nadelige gevolgen van organisatorische aanpassingen voor de werknemers zoveel mogelijk op te vangen. Daarbij geldt als uitgangspunt goed werkgeverschap. Dat houdt onder meer in dat er inspanning wordt geleverd om ingrepen met negatieve personele gevolgen en gedwongen ontslagen te voorkomen.

↓
Verdere informatie

Voor nadere informatie over het gevoerde beleid verwijzen wij naar de jaarverslagen van de scholen die als bijlage bij deze jaarrekening zijn gevoegd. In deze jaarverslagen wordt onder andere aandacht besteed aan de thema's: missie en visie, onderwijsontwikkeling, tevredenheid leerlingen/studenten, schoolverlaters, medewerkers, bedrijfsvoering, ict, kwaliteitszorg, personeel en financiën.

Namens het College van Bestuur,

drs. W.J de Potter, voorzitter

4. Continuïteitsparagraaf

Vooraf

De cijfers die in deze paragraaf zijn opgenomen, worden ontleend aan het meerjarenperspectief dat jaarlijks wordt geactualiseerd en een vast onderdeel is van de jaarbegroting. Het betreft de jaarbegroting van de scholen en de vereniging die geconsolideerd zijn naar het hoogste niveau.

<u>Aantal leerlingen/studenten 1-10</u>	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
- Van Lodenstein College (03WO)	3.880	3.858	3.820	3.800	3.800	3.800	3.800
- Van Lodenstein College (26MV)	134	119	105	100	100	100	100
- Hoornbeeck College BOL voltijd	4.718	4.756	4.800	4.850	4.875	4.875	4.875
- Hoornbeeck College BBL deeltijd	1.488	1.780	1.775	1.800	1.825	1.825	1.825
	10.220	10.513	10.500	10.550	10.600	10.600	10.600
<u>Personele bezetting in FTE</u>							
- Directie / management	59,6	59,1	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
- Onderwijzend personeel	593,9	596,3	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0
- Overige medewerkers	228,7	235,2	230,0	230,0	230,0	230,0	230,0
	882,2	890,6	900,0	900,0	900,0	900,0	900,0
<u>Verhouding pers. leerl./stud.</u>	11,6	11,8	11,7	11,7	11,8	11,8	11,8

Het Van Lodenstein College wordt geconfronteerd met een bescheiden daling van het aantal leerlingen. Er is echter geen sprake van een verdere daling omdat de omvang van de toeleverende basisscholen de komende jaren juist enige stijging laat zien van het aantal leerlingen. Van belang is dat de ouders een bewuste keus voor het reformatorisch onderwijs blijven maken.

Het Hoornbeeck College verwacht na een jarenlange stijging van het aantal studenten in de nabije toekomst een stabilisatie. De zeven belangrijkste toeleverende scholen groeien al een aantal jaren niet meer. Voor sommige scholen is zelfs sprake van een kleine daling van het aantal VMBO-leerlingen.

De personele bezetting is gekoppeld aan het aantal leerlingen/studenten. Omdat er voor de SORG als geheel sprake is van een stabiel aantal leerlingen/studenten vertaalt zich dit ook in een min of meer gelijkblijvend aantal medewerkers. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat de vergoeding per leerling/studentelijke tred houdt met de ontwikkeling van de kosten per FTE.

Er is geen rekening gehouden met toekomstige wijzigingen van het overheidsbeleid.

4. Vervolg continuïteitsparagraaf

Huisvesting

De huisvesting van het Van Lodenstein College als school voor voortgezet onderwijs valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

De huisvesting van het Hoornbeeck College is de primaire verantwoordelijkheid van de SORG. In verband met de groei van het Hoornbeeck College zijn de afgelopen jaren op diverse locaties substantiële investeringen gedaan. Het onderstaande overzicht geeft een totaaloverzicht.

<u>Bezetting gebouwen</u>	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Van Lodenstein College (econ. van de gem)	91,3%	89,9%	88,7%	88,2%	88,2%	88,2%	88,2%
Hoornbeeck College	105,6%	105,8%	99,0%	93,4%	100,7%	100,7%	100,7%
<u>Verhouding eigendom / huur gebouwen Hoornbeeck College</u>							
Geb. in eigendom aantal m2 bvo	31.250	35.750	38.750	41.750	41.750	41.750	41.750
Geb. in eigendom, procentueel van totaal.	82,8%	92,3%	92,8%	93,3%	100,0%	100,0%	100,0%
Geb. in huur aantal m2 bvo	6.500	3.000	3.000	3.000	-	-	-
Geb. in huur, procentueel van het totaal.	17,2%	7,7%	7,2%	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%

Het Hoornbeeck College heeft in 2019 haar onderwijshuisvesting op orde. In 2016-2017 zijn de gebouwen in Rotterdam en Goes uitgebreid. Ten behoeve van de locatie Gouda is een kantoorgebouw aangekocht dat in 2018-2019 geschikt wordt gemaakt voor het onderwijs. In 2019 worden alle huurlocaties afgestoten.

Het huisvestingsbeleid is erop gericht om flexibele en duurzame onderwijs huisvesting te realiseren en in stand te houden. In het kader van duurzaamheid wordt op vrijwel alle schoollooties zonnepanelen geplaatst zodat in belangrijke mate in de elektriciteitsbehoefte wordt voorzien.

Voor de hoofdvestiging Van Lodenstein te Amersfoort (ca. 10.000 m2 bvo) zijn afrondende afspraken gemaakt met de gemeente Amersfoort over doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting naar een daartoe op te richten coöperatie.

4. Vervolg continuïteitsparagraaf

Balans (einde boekjaar)

(x € 1.000)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ACTIVA							
Materiële vaste activa							
Gebouwen en terreinen	40.193	47.112	48.834	48.639	46.444	44.249	42.054
Inventaris, apparatuur, studieboeken	9.637	10.099	10.491	11.088	11.100	11.102	10.994
	49.831	57.211	59.325	59.727	57.544	55.351	53.048
Financiële vaste activa	2.100	2.150	2.200	2.260	-	-	-
Vlottende activa	3.487	1.669	1.906	1.644	2.007	2.350	5.953
Totaal	55.418	61.031	63.431	63.631	59.551	57.701	59.001
PASSIVA							
Eigen vermogen							
Algemene reserves	21.736	23.650	25.650	27.450	29.100	30.450	31.450
Bestemmingsreserves (privaat)	11.351	11.336	11.336	11.336	11.336	11.336	11.336
	33.087	34.986	36.986	38.786	40.436	41.786	42.786
Voorzieningen	3.778	3.573	3.873	3.923	3.973	4.023	4.073
Langlopende schulden	7.730	7.330	6.930	6.530	3.500	-	-
Kortlopende schulden	10.822	15.143	15.643	14.393	11.643	11.893	12.143
	55.418	61.031	63.431	63.631	59.551	57.701	59.001

De geactiveerde gebouwen betreffen vrijwel uitsluitend het Hoornbeek College en zijn gewaardeerd tegen de aanschafprijs minus afschrijvingen. De boekwaarde neemt, ondanks een jaarlijkse afschrijving van ca. 2,0 miljoen euro, tot 2019 toe in verband met investeringen in gebouwen. In 2017 is de uitbreiding van de locaties Rotterdam en Goes afgerond. Voor de locatie Gouda is er tot en met 2019 totaal 5,0 miljoen gereserveerd voor de renovatie en de inrichting van een in 2017 aangekocht kantoorgebouw dat geschikt wordt gemaakt voor het onderwijs. In een afzonderlijke tabel zijn de (voorgenomen) investeringen in huisvesting opgenomen.

Het doel is om de vermogenspositie de komende jaren te versterken door te verwachten positieve exploitatieresultaten. Als gevolg hiervan kunnen de langlopende schulden worden afgebouwd.

De solvabiliteit neemt toe van 59% in 2016 naar ruim 70% in 2022. De liquiditeitspositie (de current ratio) neemt in de jaren 2016 en 2017 af als gevolg van huisvestingsinvesteringen en herstelt zich weer vanaf 2020. Bij de bank is tot 2020 kredietfaciliteit afgesloten om eventuele liquiditeitskrapte op te vangen.

Kasstroomoverzicht (verkort)

(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Saldo baten en lasten	2.129	2.315	2.130	1.900	1.475	1.075
Aanpassing voor:						
- afschrijvingen	5.118	5.351	5.623	5.733	5.743	5.853
- mutatie voorzieningen	-206	300	50	50	50	50
- mutatie vlottende activa	856	-236	262	-363	150	150
- mutatie vlottende passiva	-427	150	150	150	150	150
Kasstroom uit bedrijfsopbrengsten	5.342	5.565	6.085	5.570	6.093	6.203
Rente	-230	-315	-330	-250	-125	-75
Totaal	7.240	7.565	7.885	7.220	7.443	7.203
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	12.549	7.515	6.085	1.290	3.550	3.550
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-400	-400	-400	-3.030	-3.500	-
Mutatie liquide middelen	-5.709	-350	1.400	2.900	393	3.653

4. Vervolg continuïteitsparagraaf

Staat van baten en lasten

(x € 1.000)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Baten							
Rijksbijdragen	80.048	83.441	85.325	87.988	89.708	90.968	92.169
Overige overheidsbijdragen	318	440	125	125	125	125	125
Cursus, les en examengelden	1.033	1.159	1.117	1.125	1.125	1.125	1.125
Overige baten	3.065	2.759	3.227	3.222	3.271	3.246	3.296
	84.464	87.800	89.794	92.460	94.229	95.464	96.715
Lasten							
Personele lasten	59.641	63.276	66.050	68.301	70.005	71.284	72.604
Afschrijvingen	4.900	5.118	5.351	5.623	5.733	5.743	5.853
Bijzondere waardeverminderingen	1.069	-	-	-	-	-	-
Huisvestingslasten	3.939	4.239	3.852	3.852	3.769	3.816	3.883
Overige lasten	12.903	13.038	12.226	12.554	12.822	13.146	13.300
	82.451	85.671	87.479	90.330	92.329	93.989	95.640
Resultaat voor financiële baten en lasten	2.013	2.129	2.315	2.130	1.900	1.475	1.075
Financiële baten en lasten	-265	-230	-315	-330	-250	-125	-75
Resultaat	1.748	1.898	2.000	1.800	1.650	1.350	1.000

De rijksbijdrage is gebaseerd op het aantal leerlingen/studenten. Na een aantal jaren met een toename van het aantal studenten wordt vanaf 2018 een stabilisering van de omvang van de SORT als geheel verwacht. De rijksvergoeding van het Hoornbeek College is gebaseerd op het aantal studenten t-2 waardoor de baten in de jaren 2018 en 2019 stijgen, terwijl de lasten stabiliseren. Bij de berekening van de baten is rekening gehouden met het negatieve effect dat de afschaffing van de cascade heeft op de exploitatie van het Hoornbeek College.

Een belangrijke ontwikkeling voor de SORT is de mogelijkheid om langlopende schulden af te lossen waardoor rentelasten structureel afnemen. Hierdoor wordt in de toekomst de rentedruk op de exploitatie kleiner en kan er meer geld besteed worden aan het primaire proces.

De SORT kent geen derde geldstroom van enig belang.

4. Vervolg continuïteitsparagraaf

Investerings

(x € 1.000)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Van Lodenstein College							
Gebouwen en terreinen	274	32	850	-	-	-	-
Inventaris en lesmateriaal	1.383	1.044	1.450	1.325	1.350	1.350	1.350
	1.657	1.076	2.300	1.325	1.350	1.350	1.350
Hoornbeek College							
Gebouwen en terreinen	6.425	5.515	3.000	2.000	-	-	-
Inventaris	1.656	2.645	2.000	2.500	2.000	2.000	2.000
	8.081	8.160	5.000	4.500	2.000	2.000	2.000
Centrale Diensten							
Gebouwen en terreinen	-	20	-	-	-	-	-
Inventaris	189	56	165	200	200	200	200
	189	76	165	200	200	200	200
Totale investeringsbehoefte	9.927	9.313	7.465	6.025	3.550	3.550	3.550

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Financiële kengetallen							
Solvabiliteit	59,7%	57,3%	58,3%	61,0%	67,9%	72,4%	72,5%
Liquiditeit	0,32	0,11	0,12	0,11	0,17	0,20	0,49
Rentabiliteit	2,1%	2,2%	2,2%	1,9%	1,8%	1,4%	1,0%
Weerstandsvermogen	0,40	0,41	0,42	0,43	0,44	0,44	0,45

Rapportage interne risicobeheersing

Voor beide scholen wordt door het College van Bestuur een risico-inventarisatie bijgehouden. Deze bevat de belangrijkste risico's voor de continuïteit van de scholen. Per risico is aangegeven in welke mate dit risico zich voordoet en wat het belang ervan is.

De risico-inventarisaties worden naast de eigen waarneming van de bestuurders gevoed door de managementrapportages, waarin standaard wordt gevraagd naar de kansen en risico's binnen de portefeuille van betrokkene. Vervolgens wordt ook aangegeven wat gedaan wordt om het risico te verkleinen of weg te nemen.

Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

Hoornbeek College

De grootste onzekerheden in de batenkant komen door:

- Het groter wordende aandeel van de resultaatafhankelijke baten, zoals vsv-gelden en gelden voor excellentie.
- Krimp; doordat, mede door overheidsbeleid, het aantal leerlingen van de havo stijgt en dat van het vmbo daalt, daalt in de toekomst de mbo-instroom;
- Gedetailleerde regelgeving die het risico op administratieve fouten oplevert.

4. Vervolg continuïteitsparagraaf

Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden (vervolg)

Van Lodenstein College

- De (controle op) regelgeving rondom bevoegdheden, met name in het vmbo en speciale zorgklassen. Het risico is dat docenten opleidingen moeten volgen die geen toegevoegde waarde geven voor het onderwijs.
- Krappe bekostiging in vergelijking met mbo en ho. Hierdoor is er een voortdurende staat van krapte in middelen. Het risico daarvan is dat er onvoldoende verbeteringen in het onderwijs kunnen worden doorgevoerd.
- Een aantal vacatures wordt niet of slechts moeizaam vervuld. Het risico bestaat dat daardoor een deel van de lessentabel niet uitgevoerd kan worden.
- Het nieuwe inspectietoezicht introduceert een bovenbouwrendement van een onderbouwlocatie, zoals het Van Lodenstein College in Barneveld. Deze indicator is slechts gebaseerd op één overgang waar traditioneel veel uitval is waardoor de indicator geen eerlijk beeld geeft van het rendement van de locatie.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
behorend bij controleverklaring
d.d. 27 juni 2018

A handwritten signature in blue ink, consisting of a single, fluid, cursive stroke that loops back on itself.

JAARREKENING

Geconsolideerde jaarrekening

5. Geconsolideerde balans

(na resultaatbestemming)

ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016
Vaste activa		
<u>Materiële vaste activa</u>		
1 Gebouwen en terreinen	47.112.456	33.904.014
2 Inventaris en apparatuur	9.127.737	8.608.786
3 Studietoeken	971.141	1.028.424
4 Activa in uitvoering	-	6.289.475
	57.211.334	49.830.699
Financiële vaste activa		
5 Overige vorderingen	2.150.000	2.100.000
Vlottende activa		
6 <u>Voorraden</u>	489.788	401.238
7 <u>Vorderingen</u>		
Vorderingen op debiteuren	680.705	334.284
Overige vorderingen	452.303	1.743.610
	1.133.008	2.077.894
8 <u>Liquide middelen</u>	46.530	1.007.849
Totaal	61.030.660	55.417.680

PASSIVA		31-12-2017	31-12-2016
Eigen vermogen			
9	Stichtingskapitaal	136	136
10	Algemene reserves	23.649.680	21.735.991
11	Private bestemmingsreserves	11.335.707	11.351.057
		<u>34.985.523</u>	<u>33.087.184</u>
12 Voorzieningen			
	Periodiek onderhoud	2.360.468	2.325.218
	Wachtgeld	139.000	273.000
	Jublieumuitkeringen	730.107	720.510
	Spaar-en opfrisverlof	65.631	69.347
	Leeftijd bewust personeelsbeleid	277.370	390.400
		<u>3.572.576</u>	<u>3.778.475</u>
13 Langlopende schulden			
	Kredietinstellingen	7.300.000	7.700.000
	Overige schulden	30.000	30.000
		<u>7.330.000</u>	<u>7.730.000</u>
14 Kortlopende schulden			
	Aflossingsverplichtingen langlopende schulden	400.000	400.000
	Kredietinstellingen	4.747.455	-
	Schulden aan crediteuren	2.250.503	2.968.391
	Belastingen en sociale premies	3.599.914	3.255.250
	Overige schulden	2.807.863	2.700.198
	Overlopende passiva	1.336.826	1.498.182
		<u>15.142.561</u>	<u>10.822.021</u>
		<u>61.030.660</u>	<u>55.417.680</u>

6. Geconsolideerde staat van baten en lasten

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Baten			
15 Rijksbijdragen	83.440.826	81.150.000	80.047.752
16 Overige overheidsbijdragen en subsidies	440.279	292.500	317.841
17 College, cursus, les en examengelden	1.159.423	1.087.670	1.033.459
18 Overige baten	2.759.315	2.755.500	3.065.320
	<u>87.799.843</u>	<u>85.285.670</u>	<u>84.464.372</u>
Lasten			
19 Personele lasten	63.276.297	62.732.579	59.640.884
20 Afschrijvingen	5.118.125	4.895.000	4.899.663
21 Bijzondere waardeverminderingen	-	-	1.069.017
22 Huisvestingslasten	4.239.279	4.000.700	3.939.093
23 Overige lasten	13.037.586	11.682.391	12.902.545
	<u>85.671.287</u>	<u>83.310.670</u>	<u>82.451.202</u>
Saldo baten en lasten	<u>2.128.556</u>	<u>1.975.000</u>	<u>2.013.170</u>
24 <u>Financiële baten en lasten</u>			
Rentebaten	55.062	105.000	70.505
Rentelasten	-285.279	-205.000	-335.373
	<u>-230.217</u>	<u>-100.000</u>	<u>-264.868</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>1.898.339</u>	<u>1.875.000</u>	<u>1.748.302</u>
25 Bijzondere baten en lasten	-	-	-
Resultaat	<u>1.898.339</u>	<u>1.875.000</u>	<u>1.748.302</u>

7. Geconsolideerd kasstroomoverzicht

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	2.128.556	2.013.170
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	5.118.125	5.968.680
Mutatie voorzieningen	-205.899	212.956
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
- Voorraden	-88.550	-61.173
- Vorderingen	944.886	-1.181.536
- Schulden	-426.899	315.521
Kasstroom uit bedrijfsoperaties:	5.341.663	5.254.448
Ontvangen rente	55.062	70.505
Betaalde rente	-285.294	-335.388
	-230.232	-264.883
Totaal	7.239.987	7.002.735
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-12.497.243	-10.263.264
Desinvestering in materiële vaste activa	-1.518	452.075
Overige investeringen in financiële vaste activa	-50.000	-50.000
Totaal	-12.548.761	-9.861.189
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Aflossingen aan kredietinstellingen	-400.000	-400.000
Aflossingen overige schulden	-	-20.000
Totaal	-400.000	-420.000
Mutatie liquide middelen	-5.708.774	-3.278.454
Verloopoverzicht liquide middelen (inclusief kortlopend krediet)		
Stand per 1 januari	1.007.849	4.286.303
Stand per 31 december	-4.700.925	1.007.849
Mutaties	-5.708.774	-3.278.454

8. Grondslagen op de geconsolideerde jaarrekening

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld conform de richtlijnen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Tevens is Richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving gevolgd. In deze richtlijn zijn voor de sector presentatie-, waardering- en verslaggevingsvoorschriften opgenomen.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. De bedragen in de tabellen worden, tenzij expliciet toegelicht, gepresenteerd in hele euro's.

Financiële instrumenten

De stichting maakt gebruik van rentederivaten. Deze worden tegen geamortiseerde kostprijs opgenomen. De wijze van verwerking van waardeveranderingen van het afgeleide financiële instrument is afhankelijk van het feit of er met het afgeleide financiële instrument hedge- accounting wordt toegepast.

De stichting en de vereniging passen waar mogelijk kostprijs hedge accounting toe. Op het moment van aangaan van een hedgerelatie wordt dit door de stichting en de vereniging gedocumenteerd. De stichting en de vereniging stellen middels een test periodiek de effectiviteit van de hedge vast. Dit gebeurt door het vergelijken van de kritische kenmerken van het hedge instrument met die van de afgedekte positie, of door het vergelijken van de verandering in reële waarde van het hedge instrument en de afgedekte positie indien de kritische kenmerken van het hedge instrument en die van de afgedekte positie niet aan elkaar gelijk zijn.

Bij het toepassen van kostprijs hedge-accounting is de eerste waardering en de grondslag van verwerking in de balans en de resultaatbepaling van het hedge-instrument afhankelijk van de afgedekte post. Dit betekent dat derivaten tegen kostprijs worden gewaardeerd omdat de afgedekte leningen ook tegen kostprijs in de balans worden verwerkt. Het ineffektieve deel van de hedgerelatie wordt direct in de staat van baten en lasten verwerkt indien het hedge-instrument een negatieve reële waarde heeft.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. Het kasstroomrisico heeft betrekking op eventuele veranderingen in het rentepercentage van deze leningen. De stichting en vereniging hebben als beleid om financiële derivaten uitsluitend te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

8. Vervolg Grondslagen op de geconsolideerde jaarrekening

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten wijkt niet materieel af van de boekwaarde. De reële waarde van de derivaten is eveneens toegelicht.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. Investeringsgroter dan 1.000 euro wordt geactiveerd. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Het systeem van afschrijvingen is als volgt:

Aankleding gebouwen	: 10 % van de aanschafwaarde
Nieuwbouw	: 2,5% van de aanschafwaarde
Verbouwingen	: 5 % van de aanschafwaarde
Meubilair	: 10 % van de aanschafwaarde
Machines en gereedschap	: 10 - 15 % van de aanschafwaarde
Computers	: 33 % van de aanschafwaarde
Overige inventaris	: 10 - 20% van de aanschafwaarde
Software	: 33 % van de aanschafwaarde
Studieboeken	: 25 % van de aanschafwaarde

Financiële vaste activa

De vorderingen op en leningen aan deelnemingen alsmede de overige vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, die gelijk zijn aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

8. Vervolg Grondslagen op de geconsolideerde jaarrekening

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan twaalf maanden niet ter directe beschikking staan van de stichting worden verwerkt onder de financiële vaste activa

Materiële vaste activa

Voorzieningen

Voorziening groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Personele voorziening (Spaarverlof, Wachtgeld, LBP en Jubileumkosten)

De voorziening is gebaseerd op feitelijke verplichting dan wel op reële inschatting van de toekomstige kosten.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. De langlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld. Het aflossingsbedrag voor het komende jaar is verantwoord onder de kortlopende schulden.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

Bij de bepaling van het exploitatieresultaat gelden de volgende beginselen: lasten (en baten) zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

8. Vervolg Grondslagen op de geconsolideerde jaarrekening

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geormerkte OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum wordt verantwoord onder de overlopende passiva. Geormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen.

Niet-bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet-bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige exploitatiesubsidies

Overige exploitatiesubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen, waarin de opbrengsten zijn gedeerd of waarin het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Buitengewone baten en lasten

Onder buitengewone baten en lasten worden verstaan baten en lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die duidelijk te onderscheiden zijn van de activiteiten in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening en derhalve naar verwachting zelden zullen voorkomen.

Segmentatie

In de jaarrekening wordt een segmentatie van de staat van baten en lasten opgenomen per onderwijssector. Bij de verdeling, van de staat van baten en lasten per operationele segment, is aangesloten bij de onderwijssector waarin de activiteiten worden uitgevoerd.

9. Toelichting op de geconsolideerde balans

Materiële vaste activa

	Per 1 januari					Bijdrage derden	Desinvest. aanschaf	Desinvest. Afschrijving	Afschrijvingen	Per 31 december		
	Aanschaf waarde	Cum. Afschr.	Boekwaarde	Investeringsen	gereed gekomen mva in uitvoering					Aanschaf waarde	Cum. Afschr.	Boekwaarde
1 <i>Gebouwen en terreinen</i>												
Hoornbeek College	43.560.168	14.168.289	29.391.879	13.396.473	-	-	-	-	1.482.327	58.548.936	15.650.616	42.898.320
Van Lodenstein College	2.399.955	468.819	1.931.136	31.999	-	31.999	-	-	255.541	2.431.954	724.360	1.707.594
Centrale Diensten	1.516.835	593.526	923.309	20.267	-	-	-	-	74.687	1.537.102	668.213	868.889
VVORG	1.836.900	179.210	1.657.690	-	-	-	-	-	20.037	1.836.900	199.247	1.637.653
	49.313.858	15.409.844	33.904.014	13.448.739	-	31.999	-	-	1.832.592	64.354.892	17.242.436	47.112.456
2 <i>Inventaris en apparatuur</i>												
Hoornbeek College	11.451.982	6.200.403	5.251.579	2.645.243	-	-	2.719.735	2.723.911	1.904.642	11.377.490	5.381.134	5.996.356
Van Lodenstein College	6.421.928	3.332.044	3.089.884	654.251	-	-	1.317.439	1.314.781	863.699	5.758.740	2.880.962	2.877.778
Centrale Diensten	477.360	210.037	267.323	56.016	-	-	10.778	10.778	69.736	522.598	268.995	253.603
	18.351.270	9.742.484	8.608.786	3.355.510	-	-	4.047.952	4.049.470	2.838.077	17.658.828	8.531.091	9.127.737
3 <i>Studieboeken</i>												
Van Lodenstein College	1.770.424	742.000	1.028.424	390.174	-	-	312.180	312.180	447.457	1.848.418	877.277	971.141
4 <i>Activa in uitvoering</i>												
Hoornbeek College	6.289.475	-	6.289.475	1.592.295	7.881.770	-	-	-	-	-	-	-
	6.289.475	-	6.289.475	1.592.295	7.881.770	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	75.725.027	25.894.328	49.830.699	18.786.718	7.881.770	31.999	4.360.132	4.361.650	5.118.126	83.862.138	26.650.804	57.211.334

De activa in uitvoering betreft de investeringen in de nieuwbouw van de locatie Hoornbeek Rotterdam en Goes, totale investering za€ 12 mln bedragen. De totale waarde á € 7.881.770 is verwerkt als investering bij gebouwen & terreinen. In 2017 zijn de gebouwen in Goes en Rotterdam in gebruik genomen. Daarnaast is in 2017 een gebouw in Gouda aangekocht.

9. Vervolg toelichting op de geconsolideerde balans

	31-12-2017	31-12-2016	
<u>Financiële vaste activa</u>			
<i>Overige vorderingen</i>			
5	Vordering Gemeente Barneveld	2.150.000	2.100.000
<p>Dit betreft een vordering op de gemeente Barneveld inzake de voorfinanciering van de lichamelijke opvoedingslokalen bij de schoollocatie Barneveld van het Van Lodenstein College. De gemeente zal in 2020 deze financiering aflossen. De financiering wordt jaarlijks opgerent met een percentage van 2,5%</p>			
6	<u>Voorraden</u>		
	Koopboeken boekenfonds Van Lodenstein College	380.000	291.450
	Vorraad inzake onderwijs	96.214	109.788
	Overige voorraden repro / kantine	13.574	-
		489.788	401.238
Alle voorraden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs			
7	<u>Vorderingen</u>		
<i>Vorderingen op debiteuren</i>			
	Studenten, deelnemers, ouders, etc	698.705	355.984
	Voorziening wegens oninbaarheid	-18.000	-21.700
		680.705	334.284
<i>Overige vorderingen</i>			
	Vorderingen Van Lodenstein College	103.874	554.497
	Vorderingen Hoornbeek College	31.662	1.106.604
	Vorderingen Centrale Diensten	309.210	38.243
	Vorderingen VVORG	7.557	44.266
		452.303	1.743.610
8	<u>Liquide middelen</u>		
	Kastegoeden	13.030	10.158
	Banktegoeden	-	989.049
	Kruisposten	33.500	8.642
		46.530	1.007.849

Bij de Rabobank is een flexibele kredietfaciliteit. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar de niet uit de balans blijkende verplichtingen

9. Vervolg toelichting op de geconsolideerde balans

	31-12-2017	31-12-2016
Eigen vermogen		
9 <u>Stichtingskapitaal</u>	136	136
Het stichtingskapitaal is bij oprichting van de VVORG ingebracht door de Gereformeerde Gemeenten te Amersfoort, Barneveld en Utrecht.		
10 <u>Algemene reserves</u>		
<i>Algemene reserves</i>		
Stand per 1 januari	21.735.991	20.025.666
Resultaatbestemming	1.913.689	1.710.325
Stand per 31 december	23.649.680	21.735.991
<i>Totaal</i>	23.649.680	21.735.991

De algemene reserves bestaan uit de herwaardering van de gebouwen in het kader van de OKF-operatie 1997 en het cumulatief van de resultaatbestemming van de afgelopen jaren.

11 Private bestemmingsreserves*Private bestemmingsreserve VVORG*

Stand per 1 januari	9.223.857	9.237.781
Resultaatbestemming	-68.550	-13.924
Stand per 31 december	9.155.307	9.223.857

Private bestemmingsreserve Hoornbeeck College

Stand per 1 januari	2.127.200	2.075.300
Resultaatbestemming	53.200	51.900
Stand per 31 december	2.180.400	2.127.200

<i>Totaal</i>	11.335.707	11.351.057
---------------	------------	------------

De reserves uit eigen activiteiten is gevormd door een boekwinsten en verhuur van onroerend goed en het cumulatief resultaat uit het door ouders gefinancierde boekenfonds. Het rendement op deze reserves is bedoeld als bekostiging van de activiteiten die niet zijn opgenomen in de rijksvergoeding. Er zitten geen beperkte doelstellingen op de aanwezige reserves.

9. Vervolg toelichting op de geconsolideerde balans

12 Voorzieningen

	Stand per 1 januari	Dotatie	Onttrekking	Overige mutaties	Stand per 31 december	Langlopend deel
Periodiek onderhoud						
Hoornbeek College	1.268.499	435.000	669.832	-	1.033.667	636.367
Van Lodenstein College	1.056.721	390.000	119.920	-	1.326.801	599.721
	<u>2.325.220</u>	<u>825.000</u>	<u>789.752</u>	<u>-</u>	<u>2.360.468</u>	<u>1.236.088</u>

Deze voorziening wordt gevormd voor het te verwachte groot onderhoud aan de schoolgebouwen. Jaarlijks wordt een raming gemaakt van de te verwachte kosten in de toekomst.

Wachtgeld

Hoornbeek College	210.000	-	145.000	-	65.000	32.500
Van Lodenstein College	63.000	11.000	-	-	74.000	24.500
	<u>273.000</u>	<u>11.000</u>	<u>145.000</u>	<u>-</u>	<u>139.000</u>	<u>57.000</u>

Deze voorziening is gevormd inzake enkele wachtgeldverplichtingen. De onderwijsinstelling is eigen-ricodragger voor de WW.

Jubilaeumuitkeringen

Hoornbeek College	354.349	13.051	-	-	367.400	275.550
Van Lodenstein College	353.154	-	4.830	-	348.324	261.243
Centrale diensten	13.007	1.376	-	-	14.383	10.787
	<u>720.510</u>	<u>14.427</u>	<u>4.830</u>	<u>-</u>	<u>730.107</u>	<u>547.580</u>

Voor de te verwachte jubileumuitkeringen wordt een voorziening gevormd. Het betreft hier de jubileumuitkering zoals vastgelegd in de betreffende CAO's voor 25 jubileum en 40 jarig jubileum personeel.

Spaar- en opfrisverlof

Hoornbeek College	69.347	-	3.716	-	65.631	49.223
	<u>69.347</u>	<u>-</u>	<u>3.716</u>	<u>-</u>	<u>65.631</u>	<u>49.223</u>

Dit betreft de voorziening spaar -en opfrisverlof afgesloten voor enkele Hoornbeek College medewerkers. Inmiddels vind er geen inschrijving meer plaats door nieuwe medewerkers.

Leeftijd bewust personeelsbeleid

Van Lodenstein College	369.660	-	108.325	-	261.335	196.001
Centrale diensten	20.740	-	4.705	-	16.035	12.026
	<u>390.400</u>	<u>-</u>	<u>113.030</u>	<u>-</u>	<u>277.370</u>	<u>208.028</u>

Vanuit de CAO-VO wordt er een leeftijdsbewust personeelsbeleid gevoerd. De kosten vanuit deze regeling zijn voorzien. Het aantal deelnemers bij het Hoornbeek College is dusdanig laag, dat het vormen van een voorziening niet noodzakelijk wordt geacht.

Totaal	<u>3.778.477</u>	<u>850.427</u>	<u>1.056.328</u>	<u>-</u>	<u>3.572.576</u>	<u>2.097.919</u>
--------	------------------	----------------	------------------	----------	------------------	------------------

9. Vervolg toelichting op de geconsolideerde balans

13 Langlopende schulden

<i>Kredietinstellingen</i>	Stand per 1 januari	Opnamen	Aflossingen	Stand per 31 december	Aflossing volgend boekjaar	Stand per 31 december	Looptijd lening
Hoornbeek College							
Rabo-lening 3360.911.679	2.887.500	-	150.000	2.737.500	150.000	2.587.500	28-dec-36
Rabo-lening 3360.922.522	1.520.835	-	83.333	1.437.502	83.333	1.354.169	28-dec-36
Rabo-lening 3360.900.668	3.291.665	-	166.667	3.124.998	166.667	2.958.331	28-dec-36
	<u>7.700.000</u>	<u>-</u>	<u>400.000</u>	<u>7.300.000</u>	<u>400.000</u>	<u>6.900.000</u>	

Toelichting derivaten / leningen	Periode	Rentepercentage	Marktwaaarde derviaat	Looptijd < 5 jaar	Looptijd > 5 jaar
Rabobank lening 3360.911.679				750.000	1.837.500
<i>Deel I, jr 2012-2022</i>	2012-2022	4,21%	-227.590		
<i>Deel II, jr 2010-2020</i>	2010-2020	3,54%	-102.622		
Rabobank lening 3360.922.522 *	*	euribor + 0,75%	-	416.665	937.504
Rabobank lening 3360.900.668 **	**	euribor + 0,75%	-	833.335	2.124.996
			<u>-330.212</u>	<u>2.000.000</u>	<u>4.900.000</u>

Deze leningen worden gedekt door het Waarborgfonds BVE, en er bestaat geen verplichting tot bijstorten.

* in maart 2018 is de rente voor deze lening vastgezet voor een periode van 3 jaar voor 1,3% rente

** in maart 2018 is de rente voor deze lening vastgezet voor een periode 4 jaar voor 1,5% rente

Overige schulden

	Stand per 1 januari	Opnamen	Aflossingen	Stand per 31 december	Aflossing volgend boekjaar	Stand per 31 december	Rente lening
Hoornbeek College							
Leningen achterban	30.000	-	-	30.000	-	30.000	0,0%
	<u>30.000</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>30.000</u>	<u>-</u>	<u>30.000</u>	

9. Vervolg toelichting op de geconsolideerde balans

	31-12-2017	31-12-2016
14 Kortlopende schulden		
<u>Aflossingsverplichtingen langlopende schulden</u>		
Aflossingsverplichting komend jaar	400.000	400.000
<u>Kredietinstellingen</u>		
Rabobank, rekening-courant	4.747.455	-
Bij de Rabobank is een flexibele kredietfaciliteit. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar de niet uit de balans blijvende verplichtingen		
<u>Schulden aan crediteuren</u>	2.250.503	2.968.391
<u>Belastingen en sociale premies</u>		
Loonbelasting en pensioenpremies	3.465.052	3.267.407
Omzetbelasting	134.862	-12.157
	3.599.914	3.255.250
<u>Overige schulden</u>		
Vakantiegeld	2.062.231	2.016.675
Reservering vakantiedagen	456.126	307.278
Overige schulden Van Lodenstein College	102.367	90.546
Overige schulden Hoornbeeck College	148.995	237.153
Overige schulden Centrale Diensten	27.509	41.593
Overige schulden VVORG	10.635	6.953
	2.807.863	2.700.198
<u>Overlopende passiva</u>		
Vooruitontvangen vergoeding brandverzekering	-	148.417
<i>Van Lodenstein College</i>		
Prestatie BOX	438.525	476.294
Nog te besteden projectgelden	72.224	-
Doorstroomprogramma pv-vo	41.500	-
Praktijkleren groen	15.228	31.711
Leermiddelen	-	180.445
	567.477	688.450
<i>Hoornbeeck College</i>		
Samenwerking lerarenopleiding	418.195	250.000
Leermiddelen minimagezinnen	132.035	62.751
Regionaal investeringsfonds	119.119	-
Zij-Instroom	100.000	150.000
Kwaliteits en excellentieplan	-	198.564
	769.349	661.315
	1.336.826	1.498.182

9. Vervolg toelichting op de geconsolideerde balans

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De volgende contracten blijken niet uit de balans:

Contractomschrijving:	Looptijd:	Huidige contractwaarde:
Van Dijk Studieboeken inzake lesmateriaal	t/m 31-7-2020	€ 750.000
Raet Personeelsinformatiesysteem	t/m 31-12-2019	€ 325.000
Diverse contracten ICT	2017-2018	€ 175.000
Diverse onderhoudscontracten	2017-2018	€ 150.000
Konica Minolta inzake repro-apparatuur	t/m 31-12-2019	€ 600.000
AA Lease inzake een leaseauto	t/m 01-06-2020	€ 30.000

De volgende huurovereenkomsten afgesloten in verband met huur schoolruimte

Locatie:	Looptijd:	Huurprijs
Rijsselseweg 1, Vetus Vastgoed Beleggingen B.V.	t/m 31 juli 2020	€ 37.500 per kwartaal

De volgende bankgaranties zijn afgegeven

Bankgarantie:	Reden:	Waarde:
Rabobank, bankgarantie	Tbv. Huurovereenkomst Noordelijk Halffrond, Gouda	€ 30.000

Niet in de balans opgenomen regelingen

Voor onderwijsinstellingen vallend onder de WVO is het op basis van artikel 5 van de regeling 'Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs' (kenmerk WJZ-2005/54063802) toegestaan een vordering op te nemen op het ministerie van OCW. De hoogte van deze vordering wordt bepaald door de opgebouwde rechten wegens vakantietoelage en de te betalen loonheffing en sociale lasten van de voorafgaande kalendermaand. Deze vordering is gemaximaliseerd op 7,5% van de personele bekostiging. Per einde 2017 bedroeg deze vordering € 1.935.000. Het voorwaardelijke karakter van deze vordering, alleen bij liquidatie van de school zal uitkering plaatsvinden, leidt tot een nihil-waarding.

Zekerheden

Voor de leningen bij de Rabobank zijn de volgende zekerheden van toepassing

- Garantiestelling van uit het BVE-Waarborgfonds
- Achterstelling en verpanding lening VVORG - SORG
- Positieve en Negatieve hypotheekverklaring registergoed Noordelijkhalffrond 10 te Gouda

In 2017 is er op de rekening-courantrekening van SORG een kortlopend krediet afgesloten voor de periode 01-10-2017 tot en met 30-04-2019 met een maximum van 7,5 miljoen euro en voor de periode 01-05-2019 tot en met 31-05-2020 met een maximum van 5,0 miljoen euro.

Gedurende deze periodes kan de kredietfaciliteit op verzoek van de SORG in onderling overleg met de bank per maandultimo in ronde bedragen van € 1.000.000 de kredietlimiet worden ingeperkt of verruimd tot het genoemde kredietmaximum geldend voor de betreffende periode.

Over dit krediet wordt 0,5% p.j. bereidstellingsprovisie berekend en een rente van 1 maands Euribortarief met een opslag van 1,5% op jaarbasis.

9. Toelichting op de geconsolideerde baten lasten

	2017	Begroting	2016
Baten			
15 <u>Rijksbijdragen</u>			
<i>Rijksbijdragen OCW Sector VO</i>			
Niet geormerkte OCW subsidies	32.749.521	32.350.000	31.918.853
<i>Rijksbijdragen OCW Sector BVE</i>			
Niet geormerkte OCW subsidies	50.691.305	48.800.000	48.128.899
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	83.440.826	81.150.000	80.047.752
16 <u>Overige overheidsbijdragen en subsidies</u>			
Huurvergoeding gemeente	106.665	17.500	54.256
Overige subsidies	333.614	275.000	263.585
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	440.279	292.500	317.841
17 <u>College, cursus, les en examengelden</u>			
Excursies	520.455	593.000	510.150
Leerlingbijdragen	11.781	17.500	16.015
Deelnemersbijdragen	609.082	410.000	483.030
Studieboeken	18.105	67.170	24.264
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1.159.423	1.087.670	1.033.459
18 <u>Overige baten</u>			
Bus-en treinabonnementen	-2.590	85.000	28.658
Leermiddelen	968.523	875.000	964.110
Kantine-opbrengsten	213.009	147.000	189.853
Zorgbudget	904.815	975.000	1.025.048
Overige baten	675.558	673.500	857.651
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	2.759.315	2.755.500	3.065.320

9. Toelichting op de geconsolideerde baten lasten

	2017	Begroting	2016
Lasten			
19 <u>Personele lasten</u>			
Lonen en salarissen	48.074.868	49.238.179	46.567.875
Sociale lasten	6.043.681	6.048.800	5.656.592
Pensioenlasten	6.555.724	5.894.600	5.420.426
Overige	2.843.173	1.551.000	2.038.972
Mutatie voorzieningen	-241.149	-	-42.981
	<u>63.276.297</u>	<u>62.732.579</u>	<u>59.640.884</u>

Voor de medewerkers van SORG is een pensioenregeling afgesloten bij het ABP conform de regeling zoals opgenomen in de CAO-VO en CAO-MBO. Per balansdatum bedraagt de dekkingsgraad van het pensioenfonds 96,7%.

Specificatie personele lasten

Directie	5.802.722		5.480.767
Onderwijspersoneel	49.948.189		47.077.344
Onderwijsondersteunend personeel	6.389.941		6.015.815
Schoonmaakpersoneel	1.135.445		1.066.958
	<u>63.276.297</u>	<u>62.732.579</u>	<u>59.640.884</u>

Specificatie mutatie voorzieningen

Jubiläumkosten	9.597		-14.944
Wachtgeldverplichtingen	-134.000		-73.000
Spaarverlof	-3.716		-7.337
Leeftijdsgebonden personeelsbeleid	-113.030		52.300
	<u>-241.149</u>		<u>-42.981</u>

Specificatie personeelsbezetting in FTE

- Directie / management	59,1		59,6
- Onderwijzend personeel	596,3		593,9
- Overige medewerkers	235,2		228,7
	<u>890,6</u>		<u>882,2</u>

20 Afschrijvingen

Gebouwen en terreinen	1.832.592	1.795.000	1.881.961
Inventaris en apparatuur	2.838.076	2.700.000	2.630.340
Boekenfonds	447.457	400.000	387.362
	<u>5.118.125</u>	<u>4.895.000</u>	<u>4.899.663</u>

9. Toelichting op de geconsolideerde baten lasten

	2017	Begroting	2016
21 <u>Bijzondere waardeverminderingen</u>			
Afwaardering gebouwen en terreinen	-		959.989
Boekverlies Patijnweg 38	-		109.028
	<hr/>		<hr/>
	-		1.069.017

Dit betreft aangekochte woningen zijn in 2016 gesloopt om de grond als bouwgrond te gebruiken. De afwaardering heeft plaatsgevonden tot de waarde van de bouwrijpe grond. Het boekverlies betreft het geleden verlies bij verkoop van de woning aan de Patijnweg 38 te Goes.

22 Huisvestingslasten

Dotatie onderhoudsvoorziening	825.000	825.000	804.000
Onderhoud gebouwen	772.008	670.700	764.271
Energie en water	772.944	834.700	840.268
Schoonmaakkosten	520.069	491.300	480.957
Huur	810.620	741.500	625.382
Heffingen	207.035	265.000	233.568
Klein onderhoud en explotatie	60.922	68.500	60.813
Beveiliging	38.571	44.700	40.740
Overige huisvestingslasten	232.110	59.300	89.094
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	4.239.279	4.000.700	3.939.093

23 Overige lasten

Beheer- en administratiekosten	1.982.000	1.521.000	1.873.960
Personeelskosten	3.391.135	2.922.806	3.461.031
Leer - en hulpmiddelen	2.679.895	2.314.850	2.502.460
Onderhoud en ICT	1.886.865	2.192.421	1.914.316
Leerlingbegeleiding/excursies en stages	1.388.163	1.346.170	1.243.692
Algemene kosten	1.709.528	1.385.144	1.907.086
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	13.037.586	11.682.391	12.902.545

Financiële baten en lasten24 Financiële baten en lasten

Rentebaten	55.062	105.000	70.505
Rentelasten	-285.279	-205.000	-335.373
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	-230.217	-100.000	-264.868

9. Toelichting op de geconsolideerde baten lasten

	2017	2016
Overige specificaties		
<u>Accountantshonoraria</u>		
Onderzoek jaarrekening	72.600	53.240
Andere controleopdrachten	<u>13.020</u>	<u>12.100</u>
	85.620	65.340

Enkelvoudige jaarrekening

11. Enkelvoudige balans

(na resultaatbestemming)

ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016
Vaste activa		
<u>Materiële vaste activa</u>		
26 Gebouwen en terreinen	45.474.803	32.246.324
27 Inventaris en apparatuur	9.127.737	8.608.786
28 Studieboeken	971.141	1.028.424
29 Activa in uitvoering	-	6.289.475
	55.573.681	48.173.009
Financiële vaste activa		
30 Overige vorderingen	2.150.000	2.100.000
Vlottende activa		
31 <u>Voorraden</u>	489.788	401.238
32 <u>Vorderingen</u>		
Vorderingen op debiteuren	679.995	334.029
Overige vorderingen	444.747	1.699.342
	1.124.742	2.033.371
33 <u>Liquide middelen</u>	46.529	18.799
Totaal	59.384.740	52.726.417

PASSIVA		31-12-2017	31-12-2016
Eigen vermogen			
34	Algemene reserves	23.649.680	21.735.991
35	Private bestemmingsreserves	2.180.400	2.127.200
		<u>25.830.080</u>	<u>23.863.191</u>
Voorzieningen			
36	Periodiek onderhoud	2.360.468	2.325.218
	Wachtgeld	139.000	273.000
	Jublieumuitkeringen	730.107	720.510
	Spaar-en opfrisverlof	65.631	69.347
	Leeftijd bewust personeelsbeleid	277.370	390.400
		<u>3.572.576</u>	<u>3.778.475</u>
Langlopende schulden			
37	Kredietinstellingen	7.300.000	7.700.000
	Overige schulden	6.750.000	6.000.000
		<u>14.050.000</u>	<u>13.700.000</u>
Kortlopende schulden			
38	Aflossingsverplichtingen langlopende schulden	400.000	400.000
	Kredietinstellingen	5.509.611	529.689
	Schulden aan crediteuren	2.250.005	2.937.665
	Belastingen en sociale premies	3.599.914	3.255.250
	Overige schulden	2.797.228	2.693.419
	Gelieerde instellingen	38.500	70.546
	Overlopende passiva	1.336.826	1.498.182
		<u>15.932.084</u>	<u>11.384.751</u>
		<u>59.384.740</u>	<u>52.726.417</u>

12. Enkelvoudige staat van baten en lasten

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Resultaat VVORG	-68.550	-75.000	-13.924
Resultaat SORG	1.966.889	1.950.000	1.762.226
Resultaat	1.898.339	1.875.000	1.748.302

13. Grondslagen op de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

De grondslagen van de enkelvoudige jaarrekening wijken niet af van de geconsolideerde jaarrekening, tenzij dit is aangegeven.

14. Toelichting op de enkelvoudige balans

Materiële vaste activa

	Per 1 januari				gereed gekomen mva in uitvoering	Bijdrage derden	Desinvest. aanschaf	Desinvest. afschrijving	Afschrijvingen	Per 31 december		
	Aanschaf waarde	Cum. Afschr.	Boekwaarde	Investeringsen						Aanschaf waarde	Cum. Afschr.	Boekwaarde
26 <i>Gebouwen en terreinen</i>												
Hoornbeeck College	43.560.168	14.168.289	29.391.879	13.396.473	-	-	-	-	1.482.327	58.548.936	15.650.616	42.898.320
Van Lodenstein College	2.399.955	468.819	1.931.136	31.999	-	31.999	-	-	255.541	2.431.954	724.360	1.707.594
Centrale Diensten	1.516.835	593.526	923.309	20.267	-	-	-	-	74.687	1.537.102	668.213	868.889
	47.476.958	15.230.634	32.246.324	13.448.739	-	31.999	-	-	1.812.555	62.517.992	17.043.189	45.474.803
27 <i>Inventaris en apparatuur</i>												
Hoornbeeck College	11.451.982	6.200.403	5.251.579	2.645.243	-	-	2.719.735	2.723.911	1.904.642	11.377.490	5.381.134	5.996.356
Van Lodenstein College	6.421.928	3.332.044	3.089.884	654.251	-	-	1.317.439	1.314.781	863.699	5.758.740	2.880.962	2.877.778
Centrale Diensten	477.360	210.037	267.323	56.016	-	-	10.778	10.778	69.736	522.598	268.995	253.603
	18.351.270	9.742.484	8.608.786	3.355.510	-	-	4.047.952	4.049.470	2.838.077	17.658.828	8.531.091	9.127.737
28 <i>Studieboeken</i>												
Van Lodenstein College	1.770.424	742.000	1.028.424	390.174	-	-	312.180	312.180	447.457	1.848.418	877.277	971.141
29 <i>Activa in uitvoering</i>												
Hoornbeeck College	6.289.475	-	6.289.475	1.592.295	7.881.770	-	-	-	-	-	-	-
	6.289.475	-	6.289.475	1.592.295	7.881.770	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	73.888.127	25.715.118	48.173.009	18.786.718	7.881.770	31.999	4.360.132	4.361.650	5.098.089	82.025.238	26.451.557	55.573.681

De activa in uitvoering betreft de investeringen in de nieuwbouw van de locatie Hoornbeeck Rotterdam en Goes, totale investering za€ 12 mln bedragen. De totale waarde á € 7.881.770 is verwerkt als investering bij gebouwen & terreinen. In 2017 zijn de gebouwen in Goes en Rotterdam in gebruik genomen. Daarnaast is in 2017 een gebouw in Gouda aangekocht.

14. Vervolg toelichting op de enkelvoudige balans

	31-12-2017	31-12-2016	
<u>Financiële vaste activa</u>			
<i>Overige vorderingen</i>			
30	Vordering Gemeente Barneveld	2.150.000	2.100.000
<p>Dit betreft een vordering op de gemeente Barneveld inzake de voorfinanciering van de lichamelijk opvoedingslokalen bij de schoollocatie Barneveld van het Van Lodenstein College. De gemeente zal in 2020 deze financiering aflossen. De financiering wordt jaarlijks opgerent met een percentage van 2,5%</p>			
31	<u>Voorraden</u>		
	Koopboeken boekenfonds Van Lodenstein College	380.000	291.450
	Vorraad inzake onderwijs	96.214	109.788
	Overige voorraden repro / kantine	13.574	-
		489.788	401.238
Alle voorraden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs			
32	<u>Vorderingen</u>		
<i>Vorderingen op debiteuren</i>			
	Openstaande posten per 31 december	697.995	355.729
	Voorziening wegens oninbaarheid	-18.000	-21.700
		679.995	334.029
<i>Overige vorderingen</i>			
	Vorderingen Van Lodenstein College	103.874	554.497
	Vorderingen Hoornbeeck College	31.662	1.106.604
	Vorderingen Centrale Diensten	309.210	38.241
		444.746	1.699.342
33	<u>Liquide middelen</u>		
	Kastegoeden	13.029	10.158
	Banktegoeden	-	-1
	Kruisposten	33.500	8.642
		46.529	18.799

14. Vervolg toelichting op de enkelvoudige balans

	31-12-2017	31-12-2016
Eigen vermogen		
34 <u>Algemene reserves</u>		
<i>Algemene reserves</i>		
Stand per 1 januari	21.735.991	20.025.666
Resultaatbestemming	1.913.689	1.710.325
Stand per 31 december	23.649.680	21.735.991
<i>Totaal</i>	23.649.680	21.735.991

De algemene reserves bestaan uit de herwaardering van de gebouwen in het kader van de OKF-operatie 1997 en het cumulatief van de resultaatbestemming van de afgelopen jaren.

35 Private bestemmingsreserves

Private bestemmingsreserve Hoornbeeck College

Stand per 1 januari	2.127.200	2.075.300
Resultaatbestemming	53.200	51.900
Stand per 31 december	2.180.400	2.127.200
<i>Totaal</i>	2.180.400	2.127.200

De reserves uit eigen activiteiten is gevormd door de herwaardering en verhuur van onroerend goed en het cumulatief resultaat uit het door ouders gefinancierde boekenfonds. Het rendement op deze reserves is bedoeld als bekostiging van de activiteiten die niet zijn opgenomen in de rijksvergoeding.

14. Vervolg toelichting op de enkelvoudige balans36 Voorzieningen

	Stand per 1 januari	Dotatie	Onttrekking	Overige mutaties	Stand per 31 december	Langlopend deel
Periodiek onderhoud						
Hoornbeek College	1.268.499	435.000	669.832	-	1.033.667	636.367
Van Lodenstein College	1.056.721	390.000	119.920	-	1.326.801	599.721
	<u>2.325.220</u>	<u>825.000</u>	<u>789.752</u>	<u>-</u>	<u>2.360.468</u>	<u>1.236.088</u>

Deze voorziening wordt gevormd voor het te verwachte groot onderhoud aan de schoolgebouwen. Jaarlijks wordt een raming gemaakt van de te verwachte kosten in de toekomst.

Wachtgeld

Hoornbeek College	210.000	-	145.000	-	65.000	32.500
Van Lodenstein College	63.000	11.000	-	-	74.000	24.500
	<u>273.000</u>	<u>11.000</u>	<u>145.000</u>	<u>-</u>	<u>139.000</u>	<u>57.000</u>

Deze voorziening is gevormd inzake enkele wachtgeldverplichtingen. De onderwijsinstelling is eigen-risicodragend voor de WW.

Jubilieumuitkeringen

Hoornbeek College	354.349	13.051	-	-	367.400	275.550
Van Lodenstein College	353.154	-	4.830	-	348.324	261.243
Centrale diensten	13.007	1.376	-	-	14.383	10.787
	<u>720.510</u>	<u>14.427</u>	<u>4.830</u>	<u>-</u>	<u>730.107</u>	<u>547.580</u>

Voor de te verwachte jublieumuitkeringen wordt een voorziening gevormd. Het betreft hier de jublieumuitkering zoals vastgelegd in de betreffende CAO's voor 25 jublieum en 40 jarig jublieum personeel.

Spaar- en opfrisverlof

Hoornbeek College	69.347	-	3.716	-	65.631	49.223
	<u>69.347</u>	<u>-</u>	<u>3.716</u>	<u>-</u>	<u>65.631</u>	<u>49.223</u>

Dit betreft de voorziening spaar- en opfrisverlof afgesloten voor enkele Hoornbeek College medewerkers. Inmiddels vindt er geen inschrijving meer plaats door nieuwe medewerkers.

Leeftijd bewust personeelsbeleid

Van Lodenstein College	369.660	-	108.325	-	261.335	196.001
Centrale diensten	20.740	-	4.705	-	16.035	12.026
	<u>390.400</u>	<u>-</u>	<u>113.030</u>	<u>-</u>	<u>277.370</u>	<u>208.028</u>

Vanuit de CAO-VO wordt er een leeftijdsbewust personeelsbeleid gevoerd. De kosten vanuit deze regeling zijn voorzien. Het aantal deelnemers bij het Hoornbeek College is dusdanig laag, dat het vormen van een voorziening niet noodzakelijk wordt geacht.

Totaal	<u>3.778.477</u>	<u>850.427</u>	<u>1.056.328</u>	<u>-</u>	<u>3.572.576</u>	<u>2.097.919</u>
---------------	------------------	----------------	------------------	----------	------------------	------------------

14. Vervolg toelichting op de enkelvoudige balans

37 Langlopende schulden*Kredietinstellingen*

	Stand per 1 januari	Opnamen	Aflossingen	Stand per 31 december	Aflossing volgend boekjaar	Stand per 31 december	Looptijd lening
Hoornbeek College							
Rabo-lening 3360.911.679	2.887.500	0	150.000	2.737.500	150.000	2.587.500	28-dec-36
Rabo-lening 3360.922.522	1.520.835	0	83.333	1.437.502	83.333	1.354.169	28-dec-36
Rabo-lening 3360.900.668	3.291.665	0	166.667	3.124.998	166.667	2.958.331	28-dec-36
	7.700.000	0	400.000	7.300.000	400.000	6.900.000	

Toelichting derivaten	Periode	Rentepercentage	Marktwaaarde derviaat		Looptijd < 5 jaar	Looptijd > 5 jaar
Rabobank lening 3360.911.679					750.000	1.837.500
<i>Deel I, jr 2012-2022</i>	2012-2022	4,21%	-227.590			
<i>Deel II, jr 2010-2020</i>	2010-2020	3,54%	-102.622			
Rabobank lening 3360.922.522 *	*	euribor + 0,75%	0		416.665	937.504
Rabobank lening 3360.900.668 **	**	euribor + 0,75%	0		833.335	2.124.996
			-330.212		2.000.000	4.900.000

Deze leningen worden gedekt door het Waarborgfonds BVE, en er bestaat geen verplichting tot bijstorten.

* in maart 2018 is de rente voor deze lening vastgezet voor een periode van 3 jaar voor 1,3% rente

** in maart 2018 is de rente voor deze lening vastgezet voor een periode 4 jaar voor 1,5% rente

Overige schulden

	Stand per 1 januari	Opnamen	Aflossingen	Stand per 31 december	Aflossing volgend boekjaar	Stand per 31 december	Rente lening
VVORG							
Hoornbeek College	5.050.000	800.000	-	5.850.000		5.850.000	2,5%
Centrale Diensten	950.000	-	50.000	900.000		900.000	0,0%
<i>Saldo nog te splitsen</i>				-			
	6.000.000	800.000	50.000	6.750.000	-	6.750.000	

9. Vervolg toelichting op de enkelvoudige balans

	31-12-2017	31-12-2016
38 Kortlopende schulden		
<u>Aflossingsverplichtingen langlopende schulden</u>		
Aflossingsverplichting komend jaar	400.000	400.000
<u>Kredietinstellingen</u>		
Rabobank, rekening-courant	5.509.611	529.689
Bij de Rabobank is een flexibele kredietfaciliteit. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar de niet uit de balans blijvende verplichtingen		
<u>Schulden aan crediteuren</u>	2.250.005	2.937.665
<u>Belastingen en sociale premies</u>		
Loonbelasting en pensioenpremies	3.465.052	3.267.407
Omzetbelasting	134.862	-12.157
	<u>3.599.914</u>	<u>3.255.250</u>
<u>Overige schulden</u>		
Vakantiegeld	2.062.231	2.016.675
Reservering vakantiedagen	456.126	307.278
Overige schulden Van Lodenstein College	102.367	90.546
Overige schulden Hoornbeek College	148.995	237.153
Overige schulden Centrale Diensten	27.509	41.767
	<u>2.797.228</u>	<u>2.693.419</u>
<u>Overlopende passiva</u>		
Vooruitontvangen vergoeding brandverzekering	-	148.417
<i>Van Lodenstein College</i>		
Prestatie BOX	438.525	476.294
Nog te besteden projectgelden	72.224	-
Doorstroomprogramma pv-vo	41.500	-
Praktijkleren groen	15.228	31.711
Leermiddelen	-	180.445
	<u>567.477</u>	<u>688.450</u>
<i>Hoornbeek College</i>		
Samenwerking lerarenopleiding	418.195	250.000
Leermiddelen minimagezinnen	132.035	62.751
Regionaal investeringsfonds	119.119	-
Zij-Instroom	100.000	150.000
Kwaliteits en excellentieplan	-	198.564
	<u>769.349</u>	<u>661.315</u>
	<u>1.336.826</u>	<u>1.498.182</u>

9. Vervolg toelichting op de geconsolideerde balans

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De volgende contracten blijken niet uit de balans:

Contractomschrijving:	Looptijd:	Huidige contractwaarde:
Van Dijk Studieboeken inzake lesmateriaal	t/m 31-7-2020	€ 750.000
Raet Personeelsinformatiesysteem	t/m 31-12-2019	€ 325.000
Diverse contracten ICT	2017-2018	€ 175.000
Diverse onderhoudscontracten	2017-2018	€ 150.000
Konica Minolta inzake repro-apparatuur	t/m 31-12-2019	€ 600.000
AA Lease inzake een leaseauto	t/m 01-06-2020	€ 30.000

De volgende huurovereenkomsten afgesloten in verband met huur schoolruimte

Locatie:	Looptijd:	Huurprijs
Rijsselseweg 1, Vetus Vastgoed Beleggingen B.V.	t/m 31 juli 2020	€ 37.500 per kwartaal

De volgende bankgaranties zijn afgegeven

Bankgarantie:	Reden:	Waarde:
Rabobank, bankgarantie	Tbv. Huurovereenkomst Noordelijk Halffrond, Gouda	€ 30.000

Niet in de balans opgenomen regelingen

Voor onderwijsinstellingen vallend onder de WVO is het op basis van artikel 5 van de regeling 'Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs' (kenmerk WJZ-2005/54063802) toegestaan een vordering op te nemen op het ministerie van OCW. De hoogte van deze vordering wordt bepaald door de opgebouwde rechten wegens vakantietoeslag en de te betalen loonheffing en sociale lasten van de voorafgaande kalendermaand. Deze vordering is gemaximaliseerd op 7,5% van de personele bekostiging. Per einde 2017 bedroeg deze vordering € 1.935.000. Het voorwaardelijke karakter van deze vordering, alleen bij liquidatie van de school zal uitkering plaatsvinden, leidt tot een nihil-waarding.

Zekerheden

Voor de leningen bij de Rabobank zijn de volgende zekerheden van toepassing

- Garantiestelling van uit het BVE-Waarborgfonds
- Achterstelling en verpanding lening VVORG - SORG
- Positieve en Negatieve hypotheekverklaring registergoed Noordelijkhalffrond 10 te Gouda

In 2017 is er op de rekening-courantrekening van SORG een kortlopend krediet afgesloten voor de periode 01-10-2017 tot en met 30-04-2019 met een maximum van 7,5 miljoen euro en voor de periode 01-05-2019 tot en met 31-05-2020 met een maximum van 5,0 miljoen euro.

Gedurende deze periodes kan de kredietfaciliteit op verzoek van de SORG in onderling overleg met de bank per maandultimo in ronde bedragen van € 1.000.000 de kredietlimiet worden ingeperkt of verruimd tot het genoemde kredietmaximum geldend voor de betreffende periode.

Over dit krediet wordt 0,5% p.j. bereidstellingsprovisie berekend en een rente van 1 maands Euribortarief met een opslag van 1,5% op jaarbasis.

Overige gegevens

16. Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen vermeldingswaardige gebeurtenissen na de balansdatum van 31 december 2017 voorgedaan.

17. Resultaatbestemming

<u>Geconsolideerd</u>	2017	2016
<i>Resultaten</i>		
Resultaat Van Lodenstein College 03WO	-674.214	-163.300
Resultaat Van Lodenstein College 26VM	-	-
Resultaat Hoornbeeck College 09MR	2.641.103	1.925.525
Resultaat VVORG	-68.550	-13.924
	<hr/> 1.898.339	<hr/> 1.748.301
 <i>Verdeling</i>		
Algemene reserves publiek	1.913.689	1.710.325
Bestemmingsreserves privaat	-15.350	37.976
	<hr/> 1.898.339	<hr/> 1.748.301
 <u>Enkelvoudig</u>		
Resultaat SORG	1.966.889	1.762.225
 <i>Verdeling</i>		
Algemene reserves publiek	1.913.689	1.710.325
Bestemmingsreserves privaat	53.200	51.900
	<hr/> 1.966.889	<hr/> 1.762.225

18. Gegevens over de rechtspersoon

Rechtspersoon

Stichting voor Onderwijs op Reformatorische Grondslag
Utrechtseweg 226
Postbus 405
3800 AK Amersfoort

Nummer Kamer van Koophandel: 32124769
Bestuursnummer 41769

Van Lodenstein College
Utrechtseweg 228
3818 ET Amersfoort
Voortgezet onderwijs, brinnummer 03WO

Van Lodenstein College
Verlengde Parkweg 49
6710 BN Ede
Praktijk onderwijs, brinnummer 26MV

Hoornbeeck College
Utrechtseweg 230
3818 ET Amersfoort
Beroepsopleidende leerweg en beroepsbegeleidende leerweg, brinnummer 09MR

19. Controleverklaring accountant

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
behorend bij controleverklaring
d.d. 27 juni 2018

A handwritten signature in blue ink, consisting of a single, fluid, cursive stroke that loops back on itself.

Stichting voor Onderwijs op Reformatorische Grondslag

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van Stichting van Onderwijs op Reformatorische Grondslag te Amersfoort

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG 2017 OPGENOMEN JAARREKENING

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting voor Onderwijs op Reformatorische Grondslag te Amersfoort gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting voor Onderwijs op Reformatorische Grondslag op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting voor Onderwijs op Reformatorische Grondslag, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG 2017 OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag
- De overige gegevens
- De bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- Alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Arnhem, 27 juni 2018

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: J.S. Huizinga RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlagen

20. Segmentatie BVE - VO

	BVE	VO
Baten		
Rijksbijdragen	50.691.305	32.749.521
Overige overheidsbijdragen en subsidies	214.974	220.304
College, cursus, les en examengelden	755.077	340.676
Overige baten	1.393.729	1.556.767
	<u>53.055.084</u>	<u>34.867.269</u>
Lasten		
Personele lasten	35.332.106	27.711.550
Afschrijvingen	3.386.970	1.566.697
Bijzondere waardeverminderingen	-	-
Huisvestingslasten	2.677.182	1.509.555
Overige lasten	8.484.720	4.878.682
	<u>49.880.977</u>	<u>35.666.483</u>
Saldo baten en lasten	<u>3.174.107</u>	<u>-799.214</u>
<u>Financiële baten en lasten</u>		
Rentebaten	-	125.000
Rentelasten	-533.004	-
	<u>-533.004</u>	<u>125.000</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>2.641.103</u>	<u>-674.214</u>
Bijzonder baten en lasten	-	-
Resultaat	<u><u>2.641.103</u></u>	<u><u>-674.214</u></u>

21. Verbonden partijen

Naam:	Juridische vorm	Statuarie Zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen per 31 december	Resultaat over het boekjaar	Art 2:403BW	Deelname	Consolidatie
Vereniging voor Onderwijs op Reformatorische Grondslag	Vereniging	Amersfoort	4	9.155.443	-68.550	Ja	0%	Ja

De doelstelling van de VVORG:

- Borgen van de identiteit van het Hoornbeeck College en het Van Lodenstein College.
- Ouders van de leerlingen van het Van Lodenstein tegemoetkomen in reiskosten.
- Op projectbasis de exploitatie van de scholen ondersteunen.
- Beschikbaar stellen van leningen aan de scholen of de SORG, al dan niet rentedragend.

22. WNT en bezoldiging bestuurders

Er zijn in 2017 geen beloningen uitgekeerd dan wel toegekend die hoger zijn dan de WNT normering klasse G 181.000 euro.

Bezoldiging van topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Bestuurders met dienstbetrekking

Functie:	Voorzitters clausule	Naam:	Ingang dienstverb.	Einde dienstverb.	Omvang dienstverb.	Beloning	Belastbare vaste en var. onkostenverg.	Voorziening bel. betaalbaar op termijn	Bezoldiging 2017	Bezoldiging 2016
Voorzitter College van Bestuur	Ja	drs. W.J. de Potter	1-9-2007	nvt	1,0 fte	136.246	0	17.585	153.831	152.631
Lid College van Bestuur	Nee	drs. D. van Meeuwen	1-8-2011	nvt	1,0 fte	118.514	0	16.976	135.490	132.431

Vermelding van interimbestuurders

Niet van toepassing

Er hebben geen uitkeringen plaatsgevonden in het kader van beëindiging dienstverband

Vermelding van toezichthouders

Functie:	Voorzitters clausule	Naam:	Ingang dienstverb.	Einde dienstverb.	Beloning	Belastbare vaste en var. onkostenverg.	Voorziening bel. betaalbaar op termijn	Bezoldiging 2017	Bezoldiging 2016
Voorzitter raad van toezicht	Ja	J.A. van de Velde	20-6-2011	nvt	-	-	-	-	-
Lid raad van toezicht	Nee	J.Kuijers	10-6-2015	nvt	7.777	-	-	7.777	7.631
Lid raad van toezicht	Nee	mr. D.J.H. van Dijk	13-6-2012	nvt	7.777	-	-	7.777	7.631
Lid raad van toezicht	Nee	G.R.J. van Heukelom	13-6-2012	nvt	7.777	-	-	7.777	7.631
Lid raad van toezicht	Nee	A.A. Egas	1-7-2014	nvt	7.777	-	-	7.777	7.631
Lid raad van toezicht	Nee	H.T Groenendijk	1-7-2013	nvt	7.777	-	-	7.777	7.631
Lid raad van toezicht	Nee	W.J. Frens	1-6-2016	nvt	7.777	-	-	7.777	7.631

Vermelding gegevens van een ieder van wie de bezoldiging de WNT-norm te boven gaat

Niet van toepassing

Er hebben geen uitkeringen plaatsgevonden in het kader van beëindiging dienstverband

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
behorend bij controleverklaring
d.d. 27 juni 2018

23. Overzicht doelsubsidies

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing	bedrag van de toewijzing	Ontvangen tm verslagjaar	verwerkt in 2017	conform beschikking afgerond
Praktijkleren PL5V	682629-1	54.722	-	31.711	ja
Kwaliteitsafspraken KAB6	61200-31100	1.677.504	1.677.504	35.193	ja
Kwaliteitsafspraken XCB6	61200-31171	303.655	303.655	163.381	ja
Minima bijdrage MO6B	61200-32032	62.751	62.751	62.751	ja
Subsidie Zij-instroom	804A0-52995	180.000	180.000	90.000	ja
Subsidie Zij-instroom	804A0-52995	60.000	60.000	60.000	ja
Subsidie voor studieverlof VO 2017	852475-1	131.409	131.409	43.803	nee
Subsidie voor studieverlof BVE 2017	852628-1	199.637	199.637	66.546	ja
Subsidie Zij-instroom	811859-1	180.000	180.000	90.000	nee
Doorstroomprogramma po-vo	DPOVO17003	53.000	26.500	-	nee
Doorstroomprogramma po-vo	DPOVO17092	30.000	15.000	-	nee
Subsidie Zij-instroom	683365-1	20.000	20.000	-	nee
		2.952.678	2.856.456	643.385	

G2 Verantwoording van subsidies met een verrekeningsclausule

G2-A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Datum toewijzing	bedrag van de toewijzing	ontvangsten in verslagjaar	kosten in verslagjaar	Totale kosten	Saldo te verrekenen
Subsidieregeling schoolmaatschappelijk werk	804544-1	20-1-2017	96.465	96.465	96.465	96.465	-
Subsidieregeling schoolmaatschappelijk werk	602371-1	16-1-2014	94.250	-	-	95.250	-
			190.714	96.465	96.465	191.715	-

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Datum toewijzing	bedrag van de toewijzing	ontvangsten in verslagjaar	kosten in verslagjaar	Totale kosten	Saldo nog te besteden
Hodos II	OS-2016-C-003	29-11-2016	500.000	250.000	81.805	81.805	418.195
Voorziening leermiddelen minimagezinnen	849807-1	29-5-2017	132.035	132.035	-	-	132.035
Regionaal investeringsfonds Steur 2.0	MBO RIF17013	23-5-2017	379.150	132.703	13.612	13.612	119.091
			1.011.185	514.738	95.417	95.417	669.321

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
behorend bij controleverklaring
d.d. 27 juni 2018